

Maš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

9. leto / številka 29

V Celovcu, dne 18. julija 1957

Cena 1.50 šilinga

Duh je, ki vlada

Danes more človek z lastnimi rokami na zemlji povzročiti pojave, ki se dogajajo na soncu. Čez nekaj desetletij, morda čez le nekaj let bo mogoč uravnavati podnebje na zemlji, napovedujejo optimistični strokovnjaki. Zapovrstje čudovitih odkritij in iznajdb je omogočilo napredek znanosti in tehnike, pred katerim bi naši dedje od občudovanja obstali brez sape. Kako daleč smo od časov, ko je neuki, primitivni in poganski človek v strahu molil k skrivnostnim bogovom in se klanjal soncu, od katerega prihaja luč, svetloba, toplota, skratka življenje, in med današnjo človeško družbo, ki si sončno luč z mogočnimi atomskimi eksplozijami sama prižiga na zemlji, toda doslej ne za ustvarjanje lepšega in boljšega življenja, ampak za pokončevanje.

Tehnični napredek, na katerem je zgrajen sestav moderne družbe, je omogočila vrsta genialnih posameznikov s svojimi odkritji, z drugimi besedami, omogočila ga je svoboda, ki jo je užival človek kot z umom obdarjeno bitje pri raziskovanju narave. Zato je moderni napredek zmagoslavje svobode človekovega duha. Toda dandanes se dogaja, da prav odkritja človekovega duha utesnjujejo svobodo posameznika.

Na tehničnih odkritjih zgrajena človeška družba vedno v večji meri uvršča tudi človeka med stvari, ki so podvržene zgolj naravnim zakonom. V skrajni obliki opažamo ta pojav pri totalitarnih družbenih redih, že propadlih in še obstoječih. Ti so človeka, ki mu je Bog dal pravico, da si podvrže stvarstvo, ponižali na stopnjo služee stvari. V imenu družabnega reda, ki se poudarja v najvišji družbeni organizaciji, državi, je posameznik postal člen v verigi, številka, ki ima svojo vlogo le kot nesamostojen delec celote. In kadar ta celota, podobno kot moderna lokomotiva, zaide s pravega tira, nastane katastrofa, katere strahoto so pred kratkim razgalili dogodki na Madžarskem.

Pa tudi na Zapadu, v svobodnem svetu, je „odvisnost od okolja“ starih filozofov zavzela oblike, ki ne obetajo ničesar dobrega. Tudi tu postaja svet vedno bolj kompliciran, področje človekovega svobodnega udejstvovanja se vedno bolj oži. Vedno več je predpisov, vedno novi uradi rastejo kot gobe po dežju, svet se vedno bolj „specializira“ in v vsem tem vrvežu se povprečen človek ne znajde več, ne vé, kako bi se obrnil, da bi bilo prav. Polasča se ga občutek brezmočnosti.

Človeka danes ocenjujejo le po njegovi stopnji koristnosti v določenem družbenem sestavu. Velja le toliko, kolikor je vredno njegovo delo, njegovo imetje, njegova šolska izobrazba. In ne več kot bitje, ki je obdarjeno z neumrljivo dušo, svobodno voljo, skratka človeška osebnost. V zavesti te brezmočnosti pred družbo pa človek išče zaščito svojih interesov v organizacijah sebi enakih. Toda večkrat se zgodi, da se s tem še bolj zaplete v mreže družbenega sestava. Nastajajo mogočne organizacije, ki so sprva sicer družile ljudi z enakimi interesi, a s časom, ko so se utrdile in zadobile svojo lastno fiziognomijo, zastopajo svoje lastne interese, ki niso vedno istovetni z interesi svojih članov; pogosto postanejo bojno sredstvo posameznikov ali ozkih skupin, ki jim je uspelo priti na vodstvo. Te organizacije imajo svojo težo in vlogo v politiki ter si nujno poskušajo pridobiti vpliv na vrhovno organizacijo človeške družbe, državo in jo izkoristiti za svoje namene. Tako nastajajo, posebno na gospodarskem sektorju, industrijski, tržni in drugi monopoli. V politiki pa razdelitev mest, proporc, intervencionizem.

Tisti, ki pri tem največ izgublja, je posameznik in zato opažamo danes paradoks, da najbolj podrobno organizirana družbena varnost pomeni obenem največjo negotovost in odvisnost za posameznika.

Toda zloraba človeka se prej ali slej mašuje in kljub vsej tvarni organizaciji, mehanizaciji, avtomatizaciji je vendarle duh tisti, ki vlada nad stvarjo. Vprav zablude in stranpota današnje družbe dokazujejo zgrešenost materialističnega pojmovanja človeka. Zato ni čudno, da v zadnjem času prav naravoslovci, to je delavci na duhovnem področju, svarijo človeštvo pred lastnimi odkritji in ustvaritvami ter njih nepravilno uporabo; pozivajo človeštvo, da se naj pravočasno zave svojega pravega duhovnega bistva, ako neče propasti.

Kronanje v Marijinem Celju

Višek proslav 800-letnice znamenite romarske božje poti v Marijinem Celju (Maria Zell) je bil dosežen minulo nedeljo, ko je kardinal Evgen Tisserant iz Rima kronal milostno podobo Matere božje z Detetom z dvema kronama, ki ju je za ta namen podaril papež Pij XII.

Maša v slovanskem obredu

Slovesnost je bila združena z ukrajinskimi narodnim romanjem in ob tej priložnosti je škof ukrajinskih katoličanov vzhodnega obredu. Slovesno božjo službo je spremljal liki pontifikalno mašo v slovanskem obredu. Slovesno božjo službo je spremljal mogočen pevski zbor, ki je ubrano pel starodavne svete pesmi, ki sta Slovane učila svojčas že sv. Ciril in Metod ter njuni učenci. Po mogočni baziliki je donela prošnja „Gospod pomiluj“ (Gospod, usmili se), ki najbolje izraža vernost in vdanost slovanskih narodov.

V svoji pridigi v ukrajinskem jeziku je škof Bučko, ki je bil ob koncu vojne pregnan s svojega sedeža v Lvovu na Poljskem, dejal, da ukrajinski narod s posebno ljubeznijo časti Bogorodnico in se k njej zateka v svojih stiskah. Nato je naznanil, da se bo pri tem romanju ves ukrajinski narod posvetil brezmadežnemu Srcu Marijinemu.

Kardinal Tisserant pa je v svojem nagovoru opisal trpljenje in žrtve duhovnikov in vernikov pod komunizmom ter podelil vsem navzočim papeški blagoslov. Nato se je v veliki procesiji, v kateri so bili številni škofje in prelati, predsednik državnega zbora dr. Hurdes, kot zastopnik avstrijske zvezne vlade zunanji minister dr. Figl, državna tajnika Grubhofer in dr. Withalm

in mnogi drugi odličniki, podal k milostnemu oltarju, kjer je kronal podobo Marije z Detetom. Ti kroni in poseben kelih iz zlata in slonove kosti je cerkvi poslal sv. oče.

Kardinal Tisserant je dekan kardinalskega zbora v Rimu in po tem svojem položaju prvi vatikanski dostojanstvenik za papežem. Obenem je tajnik Sv. kongregacije za vzhodno Cerkev. Ta kongregacija se bavi z vrhovno cerkveno upravo vzhodnih katoličanov (med njimi je mnogo slovanskih narodov), ki so povezani z Rimom. Po rodu je kardinal Tisserant Francoz in je bil v svoji mladosti častnik. Sv. oče je hotel s tem, da je poslal v Marijino Celje najodličnejšega vatikanskega dostojanstvenika, izkazati tej starodavni božji poti posebno čast, obenem pa je z izbiro kardinala, ki v njegovem imenu vodi zadeve vzhodnih katoličanov, nakazal na poseben pomen, ki ga ima romarska cerkev v Marijinem Celju za katoličane v Srednji in Vzhodni Evropi.

Leče se polnijo na Ogrskem

Kadarjeva vlada je na seji dne 14. julija sprejela sklep, da bo odslej osebe, ki „ogrožajo javno varnost“ še naprej zapirala v koncentracijska taborišča, vendar bo trajanje tega zapora nedoločeno. S tem je bil spremenjen meseca decembra izdani odlok, po katerem zapor v koncentracijskih taboriščih ni smel presegati dobe 6 mesecev. Cenijo, da se nahaja v madžarskih koncentracijskih taboriščih več tisoč oseb.

Poleg tega ima vlada tudi pravico, da nezaželjene osebe prisilno preseli iz dosegljivega bivališča v oddaljene kraje dežele, ki jih odredi policija.

Prepir za cesarske insignije

Stolni kapitelj v Aachenu v Nemčiji je pred kratkim zahteval od avstrijske zvezne vlade izročitev državnih znakov „svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti“ in sicer meč Karla Velikega, evangelijar in mošnjo sv. Štefana, češ da je Aachen upravičen do posesti teh dragocenosti. Zvezna vlada je zahtevo odbila in se je pri tem sklicevala na strokovno mnenje avstrijskega državnega arhiva.

Aachenski kapitelj je bil dolgo dobo čuvar teh insignij, toda v srednjem veku so te dragocenosti večkrat menjale kraj, bodisi radi vojn ali političnih sprememb. Nekaj časa so bile shranjene tudi v Nürnbergu, potem so pa prišle na Dunaj.

„Rimsko cesarstvo nemške narodnosti“ je tudi formalno izginilo z izjavo zadnjega „rimsko-nemškega“ cesarja Franca II. leta 1834. Pač pa je prevzel obenem avstrijsko cesarsko krono. Strokovno mnenje tudi pravi, da tako Aachen kot tudi Nürnberg nimata nobene lastniške pravice do insignij, ampak da so se le-te nahajale v omenjenih mestih svoj čas zgolj v shrambi. Zadnji zakoniti upravičenec, cesar Franc II., pa je določil, da spada krona v avstrijski državni arhiv in zategadelj nima aachenski kapitelj več nobene pravice do njih.

Azijska gripa prihaja v Evropo

Iz Ammana v Jordaniji poročajo, da so se prvi primeri znane azijske gripe, ki je na Daljnem vzhodu zajela milijone ljudi, pojavila v Iraku in Jordaniji. Domnevajo, da so prenesli bolezen v Jordanijo mohamedanski romarji iz Daljnega vzhoda, ki so prišli na Mohamedov grob v Mekko.

Azijska gripa pa pluje tudi proti Evropi. Ameriške vojaške oblasti so ugotovile, več obolenj za gripo na nekem transportnem parniku, ki je prišel iz Daljnega vzhoda v New York in se od tam podal naprej proti

Evropi. Ob prihodu v Bremerhaven bodo ladjo takoj dali v karanteno (izolacijo).

Po poročilih iz Indije je doslej tam obolelo na gripo 1,672.252 oseb. V Južni Koreji je ta bolezen prizadela 13.000 oseb, med temi 2000 vojakov.

PET VOJAKOV SE JE SMRTNO POSESREČILO pri vojaških manevrih na Portugalskem. Osem nadaljnjih vojakov je bilo ranjenih.

- K R A T K E V E S T I -

ATOMSKI OSTANKI PLAVAJO NA MORJU je razglasila ameriška obalna varnostna služba in proglasila področje okrog 300 kv. km. južnovzhod. od New Yorka „kot nevarno za plovbo“. Gre se za večjo količino radioaktivnega natrija, ki so ga kot neuporabne odpadke atomskih poskusov nameravali v posebnih posodah potopiti na dno Atlantskega oceana. Iz nepojasnjenih vzrokov pa ena izmed posod ni šla na dno, temveč se je obdržala na površju in so jo ponoči valovi odplavili v neznano smer. Po dveh dneh jo je odkrilo neko letalo, nakar se je strokovnjakom posrečilo, da so nevarno posodo le potopili v oceanske globine.

GUMBE DELA V ZAPORU GEORG DERTINGER, bivši vzhodnonemški zunanji minister. Za to mu vpišejo vsak dan v dobro 50 pfenigov. Dertinger je v povojni dobi bil več let zunanji minister in je podpisal vrsto mednarodnih pogodb med Vzhodno Nemčijo in Sovjet. zvezo ter njenimi sateliti. Leta 1953 pa je bil nenadoma aretiran in po „ljudskem sodišču“ obsojen na 18 let ječe kot „agent zapadnega imperikalizma“. Pravijo, da poleg izdelovanja gumbov posveča svoj čas branju, a da sedaj raje bere sv. pismo kot Marksov Kapital.

DVA MILIJONA ŽRTEV bi povzročil napad z vodikovimi bombami na New York, so izračunali strokovnjaki ameriškega vojnega ministrstva. Minuli teden so v 200 velikih mestih priredili prvo „protiatomsko vajo“, ki bi naj pripravila prebivalstvo za obrambo pred morebitnimi atomskimi napadi. Ob znaku alarma so desetine milijonov meščanov po širni Ameriki stekle proti najbližjemu zaklonišču. Alarm je trajal 8 minut. Po vaji je obrambno ministrstvo izdalo objavo, da je „dobro uspela“.

VOJNE MEDALJE drugega odlikovanja iz Hitlerjeve dobe bodo zopet smeli nositi bivši nemški vojaki, a brez kljukastega križa, je sklenil zapadnonemški parlament. Prva povojna leta so namreč vojaške okupacijske oblasti prepovedale nošnjo vseh medalj in odlikovanj iz druge svetovne vojne. Sedaj pa se bonnski parlament ni mogel več ustavljati sentimentalnim spominom tistih, ki so se posebej odlikovali v Hitlerjevi vojni. S tem seveda nimamo ničesar proti nosilcem teh odlikovanj. Gotovo so si jih pošteno zaslužili, čeprav ne v službi za pošteno stvar.

„DAN BASTIJE“ imenujejo v Franciji 14. julij, največji državni praznik. Spominjajo se na isti dan leta 1789, ko so razsrjeni in lačni Parižani navalili na trdnjavski stolp, v katerega so francoski kralji zapirali politične jetnike. Osvojili so ga in to je bil konec francoske monarhije. Proglasili so „Enakost, svobodo in bratstvo“. Vsako leto obhajajo ta praznik z veliko paradno republikanske vojske. Letos so dali tej vojaški slovesnosti poseben poudarek oddelki vojaštva, ki so se borili še pred kratkim v Alžiru. Zvečer so pa mladi Parižani in Parižanke plesali po mestnih ulicah, kar je tudi star običaj. Vendar so si letos morali rajalci sami kupovati pijačo, kajti denar, ki ga je za to svrhu vsako leto namenil pariški magistrat, je bil prenakazan za pobijanje arabskega upora v Alžiru. V poznih nočnih urah pa je na večih krajih prišlo do spopadov med francoskimi vojniki in v Parizu živimi Alžirci, ki so s tem hoteli pokazati solidarnost z rojaki, ki se sedaj v alžirskih gorah tudi bore za svobodo in enakost.

VOLITVE V EGIPTU so končale z zmago Nasserja, vendar so številni nemiri na volilni dan pokazali, da v deželi tli nezadovoljstvo. Skupno je bilo po egiptovskih uradnih objavah pri spopadih med vojaštvom in policijo na eni ter razjarjenimi volilci na drugi strani, 10 oseb mrtvih in nad 200 ranjenih.

Politični teden

Po svetu ...

Sibirija, nagrada za Malenkova

Po razburljivih spremembah v Moskvi, kjer se je dvoboj med „stalinisti“ in „protistalinisti“ končali z zmago slednjih, so padli mogočniki Molotov, Malenkov, Šepilov, Kaganovič in nekaj manjših pomnožili dolgo vrsto vodilnih komunističnih oblastnikov, ki so se čez noč spremenili iz zaslužnih mož v ničvredne zločince. Izgubili so vse, položaj v stranki in v vladi, dobro ime. Toda zmagovalci Hruščev, Bulganin in Žukov poražencev niso mogli postaviti pred „sodišče“ in jih poslali na oni svet. Po obsodbi „stalinizma“ bi namreč to pomenilo, da se „protistalinisti“ poslužujejo istih zavržnih metod kot Stalin. — Molotov, Malenkov in tovariši so sicer postali zločinci, izdajalci in ničvrednejši najslabše vrste, toda — vsaj po dosedanjih vestih iz Moskve — za svoje gnusne zločine ne bodo odgovarjali pred sodiščem, temveč jih bodo „uporabili“ po njihovih sposobnostih. Tako bo Malenkov, ki je bil dolga leta minister za električno energijo, postal direktor neke velike elektrarne v daljni Sibiriji. Šepilov, ki mu očitajo neznatni oportunistični in „igro na dve strani“, se bo vrnil nazaj na univerzo, da kot profesor vzgaja mladino, Molotova bodo poslali za poslanika v Argentino in tudi drugi bodo dobili odgovarjajoča mesta. Če je res, da so bili „izdajalci“, „zločinci“ in da so škodovali na svojih ministrskih položajih državi, potem je to res čudna država, ki tako težke zločine in pregrehe plačuje z dobro plačanimi direktorskimi, proforskimi in diplomatskimi službami. To so pač skrivnosti marksistične dialektike, ki jih ne bomo mogli nikoli doumeti.

Hruščev pohvali Prago za poslušnost

Potem ko sta doma vse uredila, sta se Hruščev in Bulganin odpravila na obisk v Prago, prestolnico Češkoslovaške, najzvestejše satelitske države, kjer se ni bilo doslej nobenih resnejših nemirov. Brez dvoma je bil ta obisk plačilo za zvesto podložništvo, obenem pa zgled in opozorilo upornim Jugoslovanom, Poljakom, posebno pa še Madžarom. Res je Hruščev v tem smislu govoril in gladil Čehe, obenem pa spustil nekaj strupenih streljcev proti Beogradu, kar je znatno ohladilo prvotno beograjsko navdušenje za spremembe v Moskvi. Treba bo pa počakati nadaljnega razpleta dogodkov.

Zastoj razorožitvenih razgovorov v Londonu

Štiri mesece se že vlečejo razorožitveni razgovori posebne komisije Združenih narodov v Londonu. V dolgih mesecih je nastala precejšnja prijateljska atmosfera med sovjetskim delegatom Zorinom in ameriškim delegatom Stassenom. To prijateljstvo je šlo tako daleč, da je evropske zaveznike Amerike že začel navdajati strah, da se ne utegnejo Združene države naravnost pogoditi s Sovjetsko zvezo o gospodarstvu nad svetom — na račun tretjih. Toda praktični rezultati londonskih razgovorov so bili doslej jako skromni. Od splošne (atomske in „običajne“) razorožitve se je področje voljnosti za sporazum skričlo zgolj na začasno prekinitev atomskih poskusov (ne pa proizvodnje že preizkušenega atomskega orožja) ter na neobvezne predloge o ustvaritvi „netravnih con“ na predelih sveta, ki ne bi ne ene in ne druge glavne sile sveta nič motile, nasprotno, bi povečale njuno medsebojno varnost. Sedaj pa je nenadoma Zorin odklonil vse predloge Amerikancev, potem ko so ti z dolgotrajnimi pogajanjmi dosegli pristaneke nanje od svojih zaveznikov. Očividno posledica moskovskih dogodkov.

Kakor je razorožitev vabljiva stvar, nihče danes resno ne verjame vanjo. Če že, bi obe glavni sili sveta bili pripravljeni se pogoditi o razorožitvi manjših sil, dočim bi oni dve kljub vsem dogovorom o delnih kontrolah ohranili svobodo oboroževanja. Tako je Zorinova odklonitev ameriških predlogov v resnici prinesla olajšanje manjšim silam, ki so se že videle potisnjene kot neoboroženi hlapci v vlogo nepomembnosti v svetovni politiki.

Adenauer se je oddahnil

Najbolj prav je pa sovjetski korak prišel prav nemškemu kanclerju Adenauerju. Čez dva meseca bodo namreč v Zapadni Nemčiji volitve in Adenauerjev položaj ni ravno najbolj zaviran vreden. Socialistična

opozicija ostro napada njegovo zapadno usmerjeno politiko in trdi, da bi nevtralna Nemčija, neoborožena in nevezana na bloke, mogla slednje izkoriščati v svoj prid ter po diplomatski poti doseči združenje obeh Nemčij.

Adenauer pa trdi, da v politiki igra glavno moč le sila in bi zato neoborožena Nemčija ostala zgolj igračka v rokah velikih. Zato pospešuje kolikor le more izgradnjo nemške oborožene sile. Čeprav more sedanja Adenauerjeva vlada pokazati velike uspehe na gospodarskem področju, pa postaja vprav radi blagostanja problem nemške združitve za nemško notranjo politiko vedno bolj pereč. Vprašanje je seveda, ali bi bili Sovjeti in zapadne sile bolj dovzetne za lepe prošnje neoboroženih in torej politično brezpomembnih Nemcev ter jim iz velikodušnosti dovolili združitve, da s tem ustvarijo v srcu Evrope novo Veliko Nemčijo in obenem, kot mnogi na Vzhodu in Zahodu mislijo, nov velik problem. Nezaupanje proti združenju in močni Nemčiji je še veliko, kajti spomin na nemške podvige je še preveč svež.

Počasna pot k združitvi Evrope

Francoski parlament je z znatno večino ratificiral pogodbo o skupnem evropskem tržišču in EURATOMU (Evropski atomski skupnosti). S tem je odpadla največja ovira za to veliko zamisel, ki ima sedaj res izgleda, da postane resničnost. Tudi v italijanskem parlamentu bodo kmalu vzeli to pogodbo v pretres in je kljub nestalnosti sedanje Zolijeve vlade pričakovati hiter sprejem.

... in pri nas v Avstriji

V koalicijskem vozu je zaškripalo

zadnji teden in medsebojni očitki vladnih vrhov so postali jako ostri. Toda nastop deževja je po silovitih vročini toliko pomiril razgrete glave, da je vlada znova prešla k rednemu delu.

Kompromis o radiu

je bil prvi sad pomirjenja. Že pri zadnjih parlamentarnih volitvah je ÖVP zelo glasno zahtevala ustanovitev zasebne družbe, ki naj prevzame celotno avstrijsko radijsko omrežje, češ da bo le smotrno zasebno gospodarstvo moglo izvesti gospodarsko ozdravitev sedaj globoko pasivnega radia. Socialisti so pa ugovarjali tej rešitvi, češ da bi s tem točno sredstvo za vplivanje na javnost prešlo popolnoma v roke kapitalistov.

KULTURNI OBZORNIK

Gojmir Anton Kos razstavlja v Celovcu

V okviru kulturne izmenjave s sosednimi deželami je bila minuli ponedeljek odprta v Umetniškem domu razstava slovenskega slikarja Gojmirja Antona Kosa. Na slovenski otvoritvi je preds. Koroškega Umetniškega društva g. Müller po pozdravnih besedah podal besedo deželnemu glavarju g. Ferdinandu Wedenigu, ki je poudaril pomen takih kulturnih izmenjav kot dragocen doprinos k duhovnemu uravnoteženju, pomiritvi in medsebojnemu spoznavanju. Direktor ljubljanske Narodne galerije dr. Zoran Kržišnik pa je v slovenskem in nemškem nagovoru predstavil zbranemu občinstvu, med katerimi so bili najodličnejši predstavniki javnega in kulturnega življenja Koroške in Slovenije ter v Celovcu akreditirani konzularni zastopniki, osebnost in umetniško delo slikarja.

Gojmir Anton Kos spada med najpomembnejše sodobne slov., pa tudi jugoslovanske slikarje. Pred 61 leti se je rodil v Gorici v družini znanega slovenskega zgodovinarja prof. Fr. Kosa. Po dovršeni srednji šoli je odšel na slikarsko akademijo na Dunaju, kjer se je spoznal s takrat vladajočimi strujami v slikarstvu, z impresionizmom, ki je prav takrat preokupiral svoj višek in je počasi moral prepuščati tla ekspresionizmu. Toda G. A. Kos se ni pridružil nobeni izmed umetniških struj svojega časa, ampak je iskal svojo, samoniklo pot, ki je odgovarjala njegovemu bogatemu in izvirnemu umetniškemu čutenju.

Značilnost Kosovega slikarstva so samostojna kompozicija, ki je prosta sleherne literarnosti, pripovedništva. Učinkuje s svo-

Po dolgih pogajanjih je sedaj vendarle prišlo do kompromisa, ki je tipičen za naše razmere. Ustanovljena bo zasebna družba, toda kapital v njej bo državen, a v vodstvenih ustanovah nove radijske družbe bodo strokovnjaki obeh strank zastopani po porcu (2 : 2), pač pa ni preostalo niti eno mesto za „neodvisneže“ okrog (FPOe). To je zbudilo hudo kri pri „Salzburger Nachrichten“, katerih zakulisne zveze z nemškim kapitalom so znane. Tako je ta ne vedno do svojih nasprotnikov vzorno dostojni list očital vladnim strankama „nesramnost“, da sta ves radio pobasali v svoj žep. O tem, kaj je šlo komu v žep se ne kaže prepričati, gotovo pa ni nič slabega, ako ne gredo morebitni dobički avstrijskega radia v žep tistih, ki je njihovo srce pangermansko.

Jugoslavija plačuje obmejne odškodnine

Minuli teden so v Beogradu objavili, da bodo predvidoma še ta mesec nakazali avstrijski Narodni banki odškodnino za obmejno posest na štajerski meji v smislu sklenjenih sporazumov. (Za koroške dvoplastnike ni bil sklenjen noben tozadevni dogovor.) Gre po večini za vinograde, ki so v Jugoslaviji padli pod zemljiško reformo.

Obenem je bil „nepričakovano“, kot pišejo tukajšnji časopisi, spuščen iz jugoslovanskih ječ Alojzij Perne, gorenski rojak, čigar nesrečna usoda je svojčas zbudila toliko prahu in upravičenih kritik. Perne se je že vrnil k svoji družini, ki živi sedaj v Št. Vidu ob Glini.

Občinske volitve v Celovcu in Beljaku

Po dolgi in razburljivi seji je celovski mestni svet sklenil svoj predčasni razpust in razpis novih volitev. Enak sklep je sprejel tudi beljaški mestni svet. Predvidoma bomo torej v Celovcu in Beljaku že oktobra letos volili novega župana in občinske može. oziroma „mestne očete“. Po mnenju političnih opazovalcev so te volitve nekaka preizkušnja za naslednje splošne volitve. Izidi volitev v obeh mestih bi naj strankam nakazali mišljenje volilcev, kar je zelo važno za strategijo volilnega boja in prav posebno za propagando.

»Beljaško žegnanje« se je začelo

ob udeležbi velikega števila domačih osebosti iz političnega in gospodarskega življenja in na otvoritev je prišlo celo nekaj tujih diplomatov. V zadnjih letih je z razstavo v okviru tega žegnanja začel Beljak nekoliko konkurirati celovškemu velesejmu, vendar izgleda, da v tem pogledu Beljanci nimajo preveč sreče. Zato pa je drugi del prireditve, to je veselica po vsem mestu, nekaj posebnega, ki privabi v Beljak velike množice ljudi od blizu in od daleč.

jo neposredno likovnostjo in širokopotezno barvo. Od pokrajin in portretov, tihožitij, aktov in figuralnih kompozicij je v pozni moški dobi, ko je dosegel vrhunec svoje umetniške zrelosti, prešel k monumetalnim kompozicijam velikega formata. Med njimi sta veliki stenski sliki „Umetstev na Gospodskem polju“ in „Bitka pri Krškem“, ki krasita vladno palačo v Ljubljani.

V Celovcu razstavlja slovenski mojster 51 slik, povečini olj, ki kažejo bogastvo njegovega snovanja ter njegovo svojstvenost. Že takoj v začetku je Kosova razstava zbudila ugodne odmeve pri celovski kritiki in v slikarskih krogih. Kosov obisk v Celovcu je brez dvoma lep doprinos k boljšemu spoznavanju in pravilnejšemu ocenjevanju vrednot med obema sosednima narodoma in ga tudi radi tega koroški Slovenci pozdravljamo.

Goldoni: „Zvita vdova“

V torek dne 9. t. m. pa je gostovala v Celovcu „La Compagnia dei Comici d'arte“ iz Trsta, ki nam je predstavila delo znamenitega beneškega dramatika Carla Goldonija „La vedova scaltra“. Predstava se je vršila pod pokroviteljstvom koroške deželne vlade v okviru kulturne izmenjave med Koroško in Trstom.

Tržaški igralci, med katerimi so bili nekateri umetniki, ki spadajo v vrhunski razred sodobnega italijanskega gledališkega ustvarjanja, so prinesli v Celovec južnjaški temperament, blestečo eleganco kretnje in iskreno duhovitost besede, ki žubori iz Goldonijevega dela.

Goldonijeva igra, ki spada med najboljše dela tega velikega beneškega mojstra, je bilo gotovo zelo primerno delo za proslavo 250-letnice rojstva pisatelja, ki je v

SLOVENC

doma in po svetu

Prešerna je prevedel v bengalščino

Med gosti sedanjih prireditev „Ljubljanskega festivala“ je bil tudi univ. prof. Sisir Chatterjee iz Kalkute v Indiji. Indijski gost je eden izmed najbolj uglednih kritikov svoje dežele. Pred kratkim je izdal izbor Prešernovih pesmi v bengalščini, enem izmed najbolj razširjenih jezikov Indije. Ker ne zna slovenščine, je pesmi prevedel iz angleščine. Našega največjega pesnika je spoznal po posredovanju univ. prof. Janka Lavrina, ki je deloval na univerzi v Nottinghamu na Angleskem, ter znanega angleškega slavista prof. Matthews. Indijski gostu se je Ljubljana zelo dopadla. Uporabil je tudi priliko, da stopi v stik s številnimi osebnostmi slovenskega kulturnega in umetniškega življenja.

Prireditve festivala je obiskal tudi angleški skladatelj Stanley Bate, ki spada med najpomembnejše sodobne glasbene ustvarjalce na Angleskem. V kratkem bodo na Dunaju izvajali koncert njegovih pesmi. Zelo mu je bil všeč orkester Slovenske filharmonije, o katerem je dejal, da je na ravni velikih evropskih glasbenih centrov. Mesto Ljubljana pa je nanj „s svojo lepoto, kulturnimi spomeniki in okolico napravilo nepozaben vtis.“

Novomašnik Tadej Trpin

Po večletnem preseljenju bodo v Lemontu, osrednji naselbini slovenskih frančiskanov v Ameriki, imeli novo mašo.

K božjemu oltarju bosta prvič pristopila p. Tadej Trpin in p. Kristof Sedlak.

P. Tadej Trpin ima za seboj zelo trnjevo in vijugasto pot. Rodil se je leta 1929 v Hotedrčici pri Ljubljani. Srednjo šolo je začel obiskovati v Ljubljani, a končal jo je v begunskem taborišču v Spittalu na Gornjem Koroškem. Bil je iz dobre in zavedne krščanske družine. Starejšemu bratu je bila nasilno pretrgana nit življenja, a mlajši Tadej je moral preizkusiti vse težave in bridkosti begunstva. Toda vedno je bdela nad njim božja roka in ga pripeljala končno pred oltar v redovni obleki frančiškovega bratov. Dalj časa je prebil pri dobrih koroških družinah, pri Jugovih in Hajnžovih na Radišah, in kot piše „Ameriška domovina“, mu je takrat bilo še najbolje, ker je „bilo v kmečki hiši vsega dosti, pa tudi prijaznosti.“

Leta 1948 je prosil tedanjega predstojnika frančiskanov v begunstvu, sedaj že pokojnega p. Gracijana Herica za sprejem v red. Preobleden je bil v Kalternu na južnem Tirolskem, a bogoslovne študije je dokončal po preselitvi v Ameriko.

Novomašnik oče je lani umrl, mati pa radi razmer ne bo mogla priti na novo mašo. Novomašnik se ob prvi svoji daritvi hvaležno spominja na čase, ki jih je preživel v Gurah in še sedaj rad večkrat po koroško „pomarnja“ in po radiško „požinja“. Ker pa tudi njegovi koroški znanci ne bodo mogli prisostvovati novi maši, namerava kasneje obiskati Koroško, piše „Ameriška domovina“.

svojem času prekinil z improviziranim gledališčem „commedie d'arte“, z zgolj nakazanimi igrami, v katerih so si več ali manj duhoviti igralci sproti izmišljevali več ali manj posrečena besedila. Čeprav je na zunaj ohranil obliko „commedie d'arte“, je pa ta ostala samo na videz improvizirana.

Igralci so se morali držati besed, ki jih je on zapisal, lahko rečemo, zapisal za vedno. Po dveh stoletjih so njegove besede prav tako žive kot takrat, ko jih je beneški pravnik in igralec z gosjim peresom pisal na pergament.

Zgodba „Zvite vdove“ prikazuje mlado, lepo in bogato vdovo, ki si po smrti svojega ostarelega moža izbira primerne novega soproga. Za njeno roko se potegujejo štirje snubci: angleški lord, španski grande, francoski markiz in italijanski conte. Vsi štirje prikupni, bogati in duhoviti. Voljno služijo avtorju pri zabavnih zapletljivih in pisatelju ne zamudi nobene priložnosti, da se iz njihovih narodnostnih posebnosti ponorčuje na piker, vendar ljubeznivo način, ki nikogar ne žali. Na koncu se vse prav konča in ljubeči srci se najdeta. Režiser Mario Privitera, (ki je podal tudi z dovršeno igro francoskega markiza), je s suverenim obdelovanjem snovi znal dati Goldonijevim besedam živo odsko podobno. Bila je igra lahkotnosti, duhovitega poigravanja z mislimi in kretnjami. Vse pa je krožilo okrog osrednjega lika, zvite, živahne in lepe vdove, ki jo je pričarala pred naše oči Marisa Mantovani.

Tržaška igralska skupina je pokazala visoko stopnjo skladnosti in je predstava, katero so poleg predstavnikov oblasti obiskali številni ljubitelji Dantejeve besede v našem mestu, doživela popoln uspeh, kar je tudi izpričal dolgotrajen in spontan aplavz umetnikom.

Mednarodno geofizično leto se je začelo

Znanstveniki vsega sveta skupno odkrivajo skrivnosti narave

(Nadaljevanje in konec)

Morske tokove, ki so za oči nevidni, a odločajo o klimi kontinentov, bodo proučevali na njihovi skrivnostni poti po oceanih. Preučevali bodo spremembe, ki jih povzroča taljenje arktičnega letu, kajti znano je, da se orjaška ledena „kapa“ na obeh tečajih naše zemlje počasi taja. Globoke luknje bodo zvrtili tudi v polarne ledene ploskve, da proučijo njihov nastanek.

Veriga vremenskih postaj po vsem svetu bo proučevala zračne struje, ki vetrijo in oblačijo na zemlji in doslej človek še ni domel njihove notranje zakonitosti. Masovna poraba premoga povzroča, da se naše ozračje skozi tovarniške in hišne dimnike vedno bolj nasičuje s plinom ogljikovim dvokisom, ki se sprošča pri gorenju premoga. Nekateri znanstveniki namreč domnevajo, da zaradi vedno večje količine tega plina v zraku postaja klima na našem planetu toplejša. Omenjeni plin ima namreč lastnost, da pospešuje prehod sončne svetlobe skozi zračno „odejo“, ki obdaja zemljo, deluje torej nekako podobno kot steklo, ki pospešuje prehod sončnih žarkov na „toplih gredah“ naših vrtov.

Nadalje se bavijo znanstveniki z mislijo, da bi ugotovili pota velikih viharjev, ki s svojimi spremembami povzročajo, da se v cvetoče poljedelske pokrajine spreminjajo v puščave, a na drugi strani zbuja puščave k novemu razcvitu. V nekaterih predelih Amerike opazajo v zadnjih letih, da se puščave širijo. Mnogi znanstveniki menijo, da so spremembe potov viharjev povzročile propad znamenitih starodavnih kultur in imperijev, kot Perzije, Mezopotamije in Grčije.

Elektronski aparati, fini drobnogledi in orjaški teleskopi za opazovanje vsemirja bodo služili znanstvenikom pri raziskavah.

Tehnika, znanost in gospodarstvo so združili svoje moči v tem edinstvenem naporu človeštva, da prodre v skrivnosti narave.

Izgleda, da celo narava sama „sodeluje“ pri „Mednarodnem geofizičnem letu“, čeprav se ameriška in sovjetska vlada o tem nista mogli prav nič odločiti. V začetku meseca so na soncu opazili izredno silovite izbruhe, tako zvane „sončne pege“, ki so jih mogli istočasno opazovati in meriti s specialnimi aparati po celem svetu. Na večjih krajih se je začela zemlja tresiti. Potres v Perziji je zahteval okrog 2000 žrtev, kar je zelo obžalovanja vredno, a za znanstvenike je bil izredno „dobrodošel“. Izredni vremenski pojavi v Evropi, kjer je zavlada tropska vročina, v Avstraliji, kjer sredi poletja sneži, so za znanstvenike kot nalašč.

In kaj si človeštvo obeta od tega edinstvenega napora? Predvsem, zbrani podatki bodo še leta in leta nudili snov znanstvenikom, da se dokopljejo do nekaterih temeljnih zakonov, ki urejajo življenje na našem planetu.

Pred tremi stoletji je Anglež Sir Isaac Newton dokazal z zakonom o težnosti, da težnost drži sončni sistem skupaj in to svoje odkritje izrazil v vrsti matematičnih zakonov. Nemški žid Albert Einstein je v začetku tega stoletja njegove zakone izpopolnil z relativnostno teorijo in povezal težnost z magnetizmom. Toda z vsako rešitvijo kakega vprašanja se je pojavilo ducat novih. Upati je, da bodo podatki, ki jih bodo zbrali v teku „Mednarodnega geofizičnega leta“, omogočili kakemu geniju prihodnosti, da nekaj sedanjih neznank pojasni. Morda utegne ljudem uspeti to, kar ni uspelo slepim dečkom v industanski pravljici, da s primerjanjem in vskladitvijo svojih delnih spoznanj zagledajo „slona“ v celoti.

SICILIJA — otok neustrašnih vozačev

Nek ameriški novinar je prebil svoj dopust na italijanskem otoku Siciliji. Ta Sredozemski otok slovi po svoji bogati zgodovini iz grških in rimskih časov, po naravnih lepota, brhkosti deklet in vročernosti moških. Prav do naših dni so se med temi južnaškimi prebivalci ohranile nekatere romantične šege in navade, kot krvno maščevanje (vendetta) in cestno razbojništvo. Zgodba o lepem banditu Giulianu je pred nekaj leti obkrožila ves svet. V smislu najboljše otoške tradicije je ta prebrisani kmečki fant ropal bogataše in dajal revežem, dokler ga niso končno karabinerji (orožniki) ubili v zasedi, v katero je padel po izdajstvu. Toda tudi na Siciliji se je marsikaj spremenilo. Evo, Sicilijo, kot jo je videl moderni Amerikanec.

Za razumevanje tega, kar čaka avtomobilista na Siciliji, je treba predvsem vedeti, kaj vse se ponavadi ondi nahaja na cestah; namreč: 4-cilindrski Fiati, 8-cilindrski Ferrari, 12-cilindrski Alfa Romeo, tovorni avtomobili, naloženi s senom, tovarnjaki za prevoz bencina, rdeče poslikani z napisom „Infiarnabile!“ (vnetljivo), motociklji, rollerji, kolesa, štirikolesni vozovi s konjsko vprego, dvokolesni vozovi, ki jih vleče osel, psi, koze, ovce, piščanci, otroci, ribiči, duhovniki, orožniki in banditi.

Sicilijanec že po naravi prezira prometno sredstvo svojega bližnjega. Zato vlada po

cestah neprestano maščevanje.

Predvsem, danes na sicilijanskih cestah ne vlada molk. Kadar eden Sicilijanec prehiti s svojim vozilom drugega, mu bo gotovo zavpil, da je bedak, tepec ali pa da je bila njegova mati koza in, ako je prav hudo jezen, da je njegov oče policaj. Tako nagovorjeni takoj vrne milo za drago in, ako je veter ugoden, pljune proti vozilu svojega zopernika. Kadar hoče Sicilijanec svojim besedam dati poseben poudarek, uporablja pri govorjenju tudi roke. Zato pri takih izmenjavah priimkov oba vozača krilita z rokami po zraku, pusteč, da si med tem vo-

zilo samo izbira svojo pot. Ako so v vozu tudi drugi potniki, bodo takoj priskočili svojemu vozaču z enako ognjevitostjo na pomoč.

Edino mesto, na katerem pravi Sicilijanci prehitujejo eden drugega, so ovinki. Ako se v tem trenutku približa iz nasprotne smeri kak osebni ali tovorni avtomobil, potem nastopi, kot pravijo otočani „trenutek spoznanja“. Ako v tem kritičnem trenutku vozač podleže skušnjavi in se nasproti prihajajočemu vozu izogne, je bojazljivec in s tem osramoti vso svojo rodovino. Prisiliti mora nasprotnega vozača, da se o n umakne. Srečanje dveh motoriziranih junakov na sicilijanski cesti je prizor, ki ga človek do smrti ne pozabi.

Samo iz enega razloga sicilijanski vozač ustavi. To je, kadar naleti na dvokolesni voziček, ki ga pod žgočim soncem na razbeljenem asfaltu vleče sem in tja omahujoči osliček. Vse oslovke vprege na Siciliji so krasno umetniško delo. Stranice voza dičijo podobe vitevov v oklepih, zakletih kraljičen in lepih grajskih gospodičen. Pripovedujejo o junakih iz križarskih vojn, o borbah z Mavri in bojih vitevov z zmaji. Lastniki teh vpreg ponavadi dremljejo na udobnem sedežu in tudi oslički posnemajo zgled svojih gospodarjev. Zato pa gre vprega počasi sem in tja. Čeprav ti vozički niso tako široki, da bi zapirali prehod, pa imajo zato

Zlata maša škofa dr. Gregorija Rožmana

Petdesetletnica mašništva — zlato mašo, bo v nedeljo 21. julija obhajal dr. Gregorij Rožman, škof ljubljanski, koroški rojak iz Podjune. Obhajal jo bo v znamenitem nemškem romarskem kraju Kevelaer, kjer bo bral ob 9. uri pontifikalno sv. mašo.

Rodil se je jubilar v Dolinčah dne 9. marca 1883, na trdnem in vernem slovenskem domu pri „Pongracu“. Bil je najmlajši med šestimi otroki in kmalu je pokazal velike umske darove. Zato sta pliberski dekan dr. Jožef Somer in poznejši prelät Valentin Podgorc svetovala staršem, da nadarjenega fanta pošljejo v mestne šole. Leta 1904 je maturiral z odličnim uspehom. Že od otroških let si je želel postati duhovnik, zato je po maturi stopil v celovško bogoslovje.

Leta 1907 je tedanji škof dr. Kahn posvetil Gregorija Rožmana za duhovnika, a v avgustu istega leta je v domači fari zapel svojo prvo sv. mašo. Pridigal mu je tedanji žreški župnik, sedanji kanonik ljubljanskega kapitlja dr. Janko Arnejc.

Leta 1908 je bil nastavljen za kaplana v Borovljah, kjer se je s posebno ljubeznijo posvečal mladini. Še danes se mnogi spominjajo, da je kaplan Rožman uvedel v tedaj narodnostno zelo razdeljeni fari slovenske pete litanije. Bil je tudi zelo prijazen katehet. Toda kmalu je na željo škofa dr. Kahna moral prekiniti svoje dušnopastirsko delo in oditi na Dunaj. V duhovskem zavodu Avguštinu se je pripravil na doktorat, ki ga je dosegel leta 1912. Po povratku na Koroško je v celovškem bogoslovju predaval moralno in cerkveno pravo, a nekaj časa je bil tudi ravnatelj semenišča, podobno kot 80 let prej škof Slomšek.

Že kot bogoslovec je bil prizadeven član Slovenske akademije, zadnje leto študija pa celo njen predsednik. Kot profesor in ravnatelj semenišča je postal njen protektor.

Leta 1920 je bil poklican v Ljubljano na bogo-

Sicilijanci navado, da tovor tako naložijo, da vozilo gotovo zapre vso cestišče. Vozači oslovskih vpreg, pa tudi osli, so tako navedeni na zvok hup, da jih tudi glasno trobentanje ne predrami. Ako se vam pripeti, da naletite na tako vozilo, je najbolje, da si vzamete čas, v blaženem miru občudujete podobe na vozu ter premišljuje o junakih, ki jih prikazujejo. S tem vzbujate svojo fantazijo in si poglabljate izobrazbo.

Splošna navada je, da kadar se avtomobilist približa kaki vasi, pritisne z nogo na plinski pedal ter dá svojemu vozu največjo brzino, obenem pa z vso močjo pritiska na hupo. Toda namesto, da bi s tem vaščane prestrašil, doseže prav nasprotno. Ob zvoku hupe pritečejo otroci iz hiš in se začnejo igrati sredi ceste, psi, ki so prej po travnikih čuvali ovce, prihite na cesto, piščanci hočejo prav takrat prekoračiti cesto. Vozač, ki dá nekaj nase, v tej situaciji ne sme odnehati in zmanjšati brzine, prav tako se tudi vaščani ne umaknejo. Očividno imajo Sicilijanci po dva angela varuha, kajti nesreče ondi niso številnejše kot drugod po svetu. Toda vedno gre za milimetre.

Poleg teh nevarnosti pa baje prežijo na potnika v Siciliji cestni razbojnik, vendar je ta nevarnost dandanes spriči ostalih postal skoraj brezpomembna, meni ameriški novinar. On se ji je izognil tako: Kadar je nameraval iti proti jugu, je vprašal za pot na sever in obratno. Za vsak slučaj.

slovno fakulteto kot profesor za cerkveno pravo. Leta 1929 ga je sv. Stolica postavila za pomožnega škofa tedanjemu ljubljanskemu vladiki A. B. Jegliču, a ko je ta stopil v pokoj, ga je dr. Rožman nasledil na starodavnem sedežu ljubljanskih škofov. Bil je goreč škof in pod njegovim vodstvom se je versko in katoliško prosvetno življenje v škofiji zelo razmahnilo. Neumorno je potoval po svoji škofiji, izdal je globoka pastirska pisma, a prav posebno vnemo je posvečal pridigarstvu. Dr. Rožman je bogonarjen govornik, kot jih imamo Slovenci zelo malo.

Druga svetovna vojna je položila svojo težko in kruto roko na njegovo delo. Toda škof dr. Rožman je vse preizkušnje prenašal z evangelijsko trdnostjo in ponižnostjo, v duhu svojega škofovskega gesla: „Križa teža in plačilo“. Vojna in povojna doba škofu Rožmanu ni prizanesla z nobeno bridkostjo.

Od leta 1948 živi v Združenih državah. Neumorno potuje, pridiguje, birmo, bodri, tolaži, svetuje svojim slovenskim vernikom po vsem svetu. Razsežne Združene države je večkrat prepotoval po dolgem in počez, trikrat je obiskal Slovence v Argentini, šel je v Čile in Ekvator. Večkrat se popelje v Kanado. Letos pa obiskuje slovenske naselbine v Franciji, Angliji, Belgiji, Holandiji in Nemčiji. Pred kratkim mu je pariško županstvo priredilo poseben sprejem in tudi Francosko-jugoslovansko društvo v Parizu ga je počastilo s posebno prireditvijo.

Na njegovi zlati maši v Kevelaeru se bodo zbrali številni slovenski izseljenci v Nemčiji, ki jih je za ta dan zbral č. g. Tensundern, rojen Nemec, ki se pa je dobro naučil slovenščine in pastiruje med slovenskimi izseljenci.

V Nemčiji žive in delajo Slovenci iz vseh naših pokrajin, ki bodo pri tem jubileju tvorili živi venec bratstva. Visokemu jubilaru pa kličemo: Na mogo leta in obilo božjega blagoslova!

FRAN ERJAVEC, Pariz:

148

KOROŠKI SLOVENC

II. DEL

Prvotno je cesar nameraval samostane le do skrajnosti omejiti, toda nerednosti v neki kartuziji so mu dale povod, da je izdal dne 29. XI. 1781 n a č e l n o o d l o č b o, s katero je velel popisati vse tiste samostane, ki niso vodili kakih šol ali se bavili z nego bolnikov, jim zapleniti vsa njih imetja, prizadetim redovnikom pa nakazati pokojnine, podobno, kakor se je bilo zgodilo nekaj let poprej že z jezuiti. Prvi, katere je prizadela ta odločba, so bili kartuzijanci, karmeličanke, klarisije, frančiškanke, kapucinke in — „puščavniki“. Ti samostani so bili ukinjeni že z odločbo z dne 12. I. 1782., a ker se je bilo pokazalo, da z njo še niso bili zajeti vsi „nekoristni“ redovi, so dobile deželne oblasti nalog, naj poročajo še o drugih, nakar so bili potem obsojeni na podobno smrt še pavlinci, dominikanke, benediktinke i. dr.

Postopek pri razpustu je bil natančno predpisan. Razvidimo ga lahko n. pr. iz razpustitve beljaškega minoritskega samostana. Razpust je izvršila posebna komisija, sestojela iz kresijskega glavarja kot vladnega komisarja, 1 aktuarja in 5 cenilcev, vzeti iz vrst tamošnjih obrtnikov. Ta komisija je začela poslovati dne 30. VII. 1785, tako, da se je pojavila v samostanu, sklicala vse redovnike (bilo je tedaj v njem 7 patrov in 3 bratje) ter jim prebrala cesarski odlok, ki so ga podpisali vsi menihi ter s tem potrdili, da so ga vzeli na znanje. Nato so posamezni samostanski funkcionarji izročili komisiji vse ključe in vsi, ki so imeli opraviti s samostanskim gospodarstvom, so mo-

rali priseči, da so izročili vse samostansko premoženje in nepremično imetje, toda vsem redovnikom je bilo puščeno vse, kar je bilo v njihovih celicah za njih zasebno rabo (to jim je bilo ob odhodu dovoljeno vzeti tudi s seboj). Tisti redovniki, ki še niso izvršili redovnih zaobljub, so dobili enkrat za vselej po 100 gld odpravnine in ostalo jim je tudi vse, kar so prinesli s seboj v samostan. Vsak je lahko ostal v samostanu še 3 mesece in je dobival po 40 krajc. dnevno za hrano, pijačo in obleko. Komisija je potem v naslednjih tednih ocenjevala, popisovala in prevzemala vse imetje, vodila o vsem natančnem zapisnik, tako da je mogla zaključiti svoje posle šele dne 25. X. 1785., nakar je bila nadaljnja uprava samostanskega imetja začasno poverjena 3 upraviteljem kot poverjenikom katedralne uprave.

Redovniki so ob odhodu dobivali po 150 do 300 gld prve pomoči, nakar so morali zapustiti samostane. Vse sposobne so uporabljali za svetne dušne pastirje po novoustanovljenih dušnopastirskih postajah in nekatere tudi za učitelje po novih šolah, onemoglim so dali pokojnine, nesposobne so pa osredotočali po še preostalih samostanih. Večino bogoslužnih predmetov so izročili novim župnijam, nekaj so jih pa prodali tudi zasebnim špekulantom, a srebrne predmete so za plačilo izročili državnim kovnicam za denar (n. pr. srebro beljaških minoritov).

Samostanska posestva so spremenili večidel v državne domene, posamezna mala zemljišča in stavbe so pa takoj prodali neposrednim interesentom, večkrat za prav smešne cene. Nekatera glavna samostanska poslopja (n. pr. Osoje, Podkloster, Grebinj, St. Pavel) so ostala dolgo prazna in začela propadati, a lepi samostanski vrtovi so

se spreminjali v pustinje. Na slovenskem Koroškem je večina glavnih samostanskih poslopij še danes bolj ali manj ohranjena (n. pr. Grebinj, Vetrinj, St. Pavel), podklosterji je v razvalinah, a pri o s o j s k e m so bile izvršene nepopravljive škode. Vlada ga je namreč dala l. 1816. za 45 let v zakup vojaški upravi, ki je uredila v njem svojo konjušnico. Ob tej priliki so velik del samostana močno pokvarili, en del celo podrli in sezidali kobilarno, a za gradbeni material so deloma porabili tudi zgodovinsko dragocene kamenite spomenike (n. pr. nagrobne plošče nekdanjih opatov). V sijajno opremljeni obednici so namestili moštvo, ki je čisto uničilo velik del umetnin, tako da so od nekdanjega sijaja danes ohranjeni le še nekateri tujski prostori in viteška dvorana (na njenem stropu sta tudi znameniti Fromillerjevi slike ustoličenja na Krnskem gradu in poklonstvo koroških stanov cesarju Leopoldu I.).

Cesarju Jožefu II. radi očitajo, da je bila ob razpustu samostanov uničena tudi večina starih in dragocenih samostanskih knjižnic in arhivov. Ta očitek je vsaj za slovensko Koroško netočen. Prvič vse kaže, da je bila večina teh knjižnic kaj revnih, a drugič je bilo že v razpustitvenem patentu z dne 12. I. 1782. ukazano, da je treba knjižnice in arhive povsod natančno popisati. Temu je sledilo potem še več drugih odlokov. Že ne 15. in 27. I. 1782. je bilo vsem razpustitvenim komisarjem strogo naročeno, da morajo skrbno paziti na stare listine, rokopise in knjige ter jih dobro shraniti, a dvorni dekret z dne 5. IV. 1782. je kresijam naročal, naj pošljejo vse knjige in rokopise dobro shranjene pristojnim deželnim oblastem (koroške torej graškemu guberniju), a te naj sestavijo podrobne seznane in jih pošljejo na Dunaj.

PODGORJE

Svete maše pri Kapelici

Na praznik sv. Ane sta pri Kapelici dve sveti maše, prva ob 8, druga ob 9.

V nedeljo, dne 28. 7. 1957, je pri Kapelici pranganje. Ob 9. sveta maša in nato procesija z Najsvetejšim.

Romarji prisrčno vabljeni!

ŠT. JAKOB V ROŽU

Nepotrebna demonstracija

Minulo nedeljo, dne 14. t. m. je obiskala naš kraj skupina vojnih invalidov iz Gne-sau na gornjem Koroškem. Vodstvo krajevne skupine Zveze vojnih invalidov („Kriegs-opferverband“) v St. Jakobu je priredilo gostom sprejem pred plebiscitnim spomenikom. Ob tej priliki je nastopil bivši župan iz nacistične dobe Scherwitzl in tem desetim gostom v slogu za večno in nepovračljivo minule dobe njegovega županovanja razlagal „obrambni boj“. Njegovo razlago so spremljale šovinistične krilatice najslabšega kova. Pri prireditvi je sodeloval tudi pevski zbor iz Področice in Svaten. Ta pevski zbor je zadnje čase že večkrat zbudil neprijetno pozornost s tem, da, kadar kjer le more, vplete v svoj program pesem „Vom Tal bis an die Gletscherwand“.

Čudimo se le vodstvu krajevne skupine vojnih invalidov, da je sodelovalo pri tej tako po obliki kot tudi po vsebini izrazito šovinistični demonstraciji in dalo besedo bivšemu nacističnemu županu, čeprav tvorijo članstvo krajevne invalidske skupine vojni poškodovanci brez razlike na narodnost in politično usmerjenost in nikakor ne spada v delokrog te organizacije netenje narodnostnega sovraštva.

PEČNICA

V zadnji številki našega lista smo bralcem opisali prvo polovico našega farnega življenja. Da bo slika popolna, hočemo še dodati, da je v noči 29. junija na 30. junija našla na tragičen način smrt v Baškem jezeru Leni Mikl, ki je dolga leta pod skromnimi pogoji s svojo sestro obdelovala kot najemnica del Gabručeve kmetije na Pečnici.

Bila je stara 55 let in je zadnje dneve bolehal na umu. Rajna je bila deležna cerkvenega pogreba.

ŠT. LIPS

Ker je letos padel praznik sv. Petra in Pavla na soboto in sta bila kar dva praznika zaporedoma, smo hoteli to priliko izkoristiti ter smo se podali na božjo pot na Brezje in od tam na Jadran. Zbrali smo se povprečno sami taki, ki še nismo videli morja. Zato je bilo to za nas izredno doživetje. Vseh izletnikov nas je bilo 29. Že ob 3. uri zjutraj nas je nabasal Sinčnikov avtobus pred gostilno Škof v Št. Lipšu. Na meji smo kar hitro opravili formalnosti, potem smo se spustili po dolini Kokri navzdol in smo bili ob pol osmih že pri Mariji Pomagaj na Brezjah. Tam smo se priporočili Mariji in prisostvovali sv. maši. Potem smo se peljali po lepi Gorenjski in bili ob pol enajstih že v Ljubljani, kjer smo si ogledali mesto. Nato smo nadaljevali pot proti Postojni. Veliko smo že čitali o lepoti Postojnske ja-

ROZAN:

Svet se spreminja in mi z njim

Če vas danes peljem v 17. in 18. stoletje, je ta čas res že nekoliko za nami. Če pa pomislimo, kake grozote so uganjali privrženi oblastnika od leta 1938. do osvoboditve, moramo žalibog zapisati, da se nekateri deli človeštva še vedno niso spametovali in da išče sovraštvo še vedno svoje žrtve! Vendar pa moramo na čast našega naroda takoj ugotoviti, da se tudi grozote v zvezi z domišljenimi čarovniki in čarovnicami niso rodile iz mišljenja slovenskega ljudstva.

Dognano je namreč, da izvira vera v ne-navadne tajne moči in hudobije posameznih ljudi iz starih, pogansko-germanskih časov in je treba vedeti, da so še sedaj v Nemčiji kraji, kjer sem ter tja dolžijo svojega soseda ali kako ženo, da jim je začarala kako živinč, ki je propadlo, da ima kdo nevarno hudoben pogled in tako dalje. Mi vemo, da so razni pogotci najmanj že od 11. stoletja naseljevali v naše kraje precej ljudstva iz nemških krajev, ki so gotovo svoje prastare predsodke prinesli s seboj! V kolikor pa se je ta vera razširila, četudi prav redko, med našim ljudstvom, ki tega niti prej v poganskih časih ni poznalo, pa se je prišlo samo revnih ljudi, ki so bili prav revni tudi na duhu, berači in bolj zapuščeni,

Pri nas na Koroškem

me, a opisati se ta naravna lepota ne da. To mora videti vsak sam. Potem pa je drvel avto po kraškem svetu dalje proti Jadranu.

Morje, morje! smo začeli vzklikati in občudovati krasoto tega izredno lepega kraja. Ko smo tudi na Reki opravili svojo nedeljsko dolžnost v lepi romarski cerkvi, ki je bila polna pobožnega ljudstva, smo se odpeljali preko Maturja in Krasa proti Trstu. Le žal, da smo imeli za Trst premalo časa. Noč se je približala in podati smo se morali spet na pot proti domu.

Svetujemo vsakemu, ki se misli podati na podoben izlet, da potuje več podnevi. Škoda je potovati ponoči, ko človek ne vidi lepote tujih krajev, skozi katere se voziš.

Ob koncu se še prisrčno zahvaljujemo g. Štefanu Sinčniku, ki je nas vozil in nas seznanil z raznimi zanimivostmi, in Uršuli Petek, ki je izlet organizirala.

ŠKOCIJAN

Škocijan je znan kot letovišče, ki se vedno bolj in bolj uveljavlja. Malo Klopinski jezero, stisnjeno v tesno globel, privabi letno ob sezoni precejšnje število gostov: nekaj stalnih, nekaj pa samo za kak dan iz leta — na oddih.

Sodeč po znakih avtomobilov je precej dobro zastopana Nemčija. Njena močna valuta je blagohotno sprejeta. Med drugimi je veliko gostov iz sosednje Štajerske; ker sama nima bogve kako pripravnih letovišč in kopališč, radi prihajajo k nam na oddih. Lepe asfaltirane ceste jim olajšujejo dohod. Vožnja iz Gradca traja okoli dve uri. Zjutraj pridejo in zvečer pa zopet odhajajo okopani in dobro razpoloženi domov. Še Celovčani radi prihajajo sem pogledat ob nedeljah.

Kljub sezoni v polnem teku so še vedno na razpolago sobe v najem, kakor je razvidno iz oglasov in napisov. Menda bodo te predrage! Kakor je opaziti, mnogi letoviščarji raje stanujejo na kmetih in celo v precej oddaljenih krajih. Skoraj vsaka kmečka hiša ima že na razpolago kako sobo za sezono. Na ta način skušajo dobiti kako malenkost za domače potrebe, zato se domači stisnejo dostikrat na podstrešje za ta dragoceni čas sezone in zaslužka.

Koroška je zaprta toplemu jugu od visokih gora. Tukaj so hitre in precej občutljive vremenske spremembe. Po dežju takoj postane hladno, da se občutljive letoviščarke hitro ovijejo v moderne plašče brez vznemirjenja, da tako pokažejo svojo modo na promenadi.

Po več letih sem znova obiskal Škocijan in Klopinj. Čudil sem se, videč, koliko novih vil je medtem zrastle in še vedno rastejo. Seveda bo to šlo do gotove meje, ker potem ne bo več prostora za zidanje. Kakor sem izvedel, so cene parcelam zelo visoke in še rastejo. Posestniki parcel še vedno pri-

čakujejo še bolj plodonosnih let in časov. „Nam se ne mudi, mi lahko čakamo“, mi je rekel posestnik neke parcele za stavbišče, ko sem ga vprašal po ceni parcele.

Medtem ko domačini delajo na polju, si gostje iščejo oddiha, razvedrila in zdravja v vodi. Pa tudi tukaj smrt zahrbtno grabi in pustoši po hišah. V preteklem tednu je neprestano pel cerkveni zvon in pogrebi so sledili eden za drugim. V nedeljo, dne 7. t. m. je smrt segla celo v veselo se kopajočo družbo ob jezeru in pretrgala mlado življenje 8-letnemu otroku iz Celovca. Ta je bil že druga žrtev letošnje sezone, če ne všteto zagonetnega pogrešanca, o katerem ni nobenega sledu.

Resen opomin!

SMIHEL PRI PLIBERKU

Našega kronista strašno vročina muči. Zato ni mogel dalj časa nič pisati. Zadnji dež, ki je bil tako dober, pa kljub temu ni bil vsem po volji. Naši kmetje, ki imajo samovezilnice, se jezijo, da je žito tako potlačeno, da ga bodo morali požeti s koso in srpom. Drugim je namočilo zmež (furo) in tožijo zopet o veliki škodi. Krivi teh nesreč pa so župnik in Rinkolanarji, ki so preveč molili za dež! Ljubi Bog ima res velik križ z vladanjem. Kakor naredi, pa tako ni prav. Pa mislimo, da je bil dež zlata vreden, kajti otave bi ne bilo in tudi krompir bi v zemlji zgorel. Vreme je vedno prav in še vedno se je vse spravilo pravočasno pod streho. Kar pomnimo, še nikoli ni ostalo kaj zunaj pridnemu in modremu gospodarju, lenuhu pa itak ni za pomagati, norcu pa še Bog ne more ustreči.

Časovi so postavili na kraju, kjer je pred leti strela usmrtila dobro mater, lepo znamenje sv. križa. Izrezal ga je tirolski bogorezec (Herrgottschneider) in je lepo delo. Tam ob gozdu proti Dvoru nas to znamenje spominja našega odrešenja in našega trpljenja. To znamenje nas spominja ljubezni božje do ljudi. Preč. g. župnik ga je slovesno blagoslovil, pevci pa so zapeli pesmi na čast sv. križu. Hvala časovi družini, ki je postavila tako lepo znamenje v spomin rajni materi. Čim bolj se križi drugod skrunijo in onečastajo, tem bolj jih moramo mi čistiti in kinčati. Kdor je proti veri, tisti se najprej spozabi nad sv. križem. Tako smo videli v tisočletnem rajhu in tako se vidi tudi dandanes tam, kjer so sovražniki vere na delu.

Družina Stanko Vauti in Jožefa, rojena Ogris, sta dobila drugo deklico. Pri krstu so ji dali ime Krista. Botra sta bila Jožef Kert in Uršula, zastopana po Štefki Kert, roj. Ogris.

BREŠKA VES

V ponedeljek, dne 8. julija smo v velikem številu sorodnikov, znancev, prijateljev in faranov spremljali šotorovo mater Tere-

ške do na živini. ali pa na ljudeh, da so za-netile požare, da so znale delati razne maže iz človeških kosti, ki jih je bilo treba izkopati točno o polnoči, kuhati in mešati z mastjo od strupenih kač, žab in prav redkih korenin, izkopanih iz pokopališč — in tako dalje. Vse to pa ni verjelo samo navadno ljudstvo, ki se je takih ljudi balo, temveč so to verjeli tudi učenjaki, sodniki, — oblastniki, ki so vsaj že znali čitati, tako da so se sodnije, ki so imele samo namen in nalogo zasledovati coprnijo in coprnice, razpasle po celi deželi kakor gobe po dežju! Prvotno je imel samo državni ali deželni glavar pravico, da kaznuje take veze in dogovore s hudičem na škodo ljudi.

Ščasoma pa je bilo treba vedno več takih sodišč in sodnikov, treba je bilo vedno več rabljev in tako je tudi na Koroškem bila v vseh večjih krajih taka sodnja, seveda tudi v vezi z oblastjo raznih gradov. Čuditi se moramo, da je bila pristojnost sodišč natančno določena in da so se sodniki raznih sodišč prav borili za take pravice, tako da so večkrat pošiljali take obtožence iz kraja v kraj, predno so našli po strašnih mukah svoj — mir. Tudi sodniki in rablji so bili odvisni — ne od hudiča, pač pa od zaslužka. Kakšni so bili ti natančno predpisani postopki in kakšen je bil konec — o tem pa prihodnjič več. (Dalje)

zijo Čajčman, rojeno Klade, k zadnjemu počitku. Domači gospod župnik so vodili žalni spreved ob navzočnosti preč. g. župnika Verhnjaka in se ob odprtem grobu posloviли od rajne matere. Pevci so ji zapeli pri žalnem sprevedu in v cerkvi ter ob odprtem grobu zadnje žalostinke v slovo. Rajna mati je obilo trpela, če pomislimo, da je imela obilo otrok in je gospodinjala leta in leta na šotorovi hiši. Zadnja leta jo je obiskala bolezen, ki jo je dalj časa privezala na postelj.

Vedno je bila ena prvih v cerkvi in ni imela navade, da bi mudila, dokler je bila zdrava. Poleg tega pa je rada prejemale večkrat angelski kruh, ki ji je dajal moč za vdano prenašanje križev in težav. Rajna mati je dosegla 74. leto starosti. Rojena je bila v Podgori pri Rudi. Rajna naj počiva v miru, šotorovim in vsem sorodnikom pa naše iskreno sožalje!

Čikova mama je bila v celovski bolnici, domov pa je prinesla malega Francka. Botra sta Valentin in Helena Žižov iz Prible vesi. Werner Bruno Ažman je bil pa v Wolfsbergu rojen in tam krščen. Posebno veliko veselje pa je pri družini Jožef in Nežka Demšar, pd. Pajank, ko jim je bilo dano prvo družinsko veselje, prvi prirastek v družini — prvi fant po šestdesetih letih! Tudi Pajankova mati je bila v Celovcu, otrok je bil pa v Šmihelu krščen. Ime mu je Jožef! Botra sta Franc Demšar in Elizabeta Čik, pd. Čikova, Jožef Lamprečnik je bil v Celovcu rojen, krščen v Šmihelu, sedaj se pa piše Elbe.

DOLINČICE

Sredi majnika smo se zbrali pri treh križih. Tam, kakor pravijo, da so se „partlji“ stegli, so potem postavili tri križe. Pongračevi v Dolinčicah so križ lepo prenovili in obnovili. Preč. g. kaplan Nemec so ob navzočnosti g. kaplana Janeza Rovana iz Pliberka križ blagoslovili. Častno je za vsako družino, ki ima svoje poljsko znamenje, svoj križ v redu!

Družina Štefan Klokari je dobila družinski prirastek. Ob priliki krsta se je blagoslovila tudi novo pozidana hiša, da bi ostal blagoslov in zdravje v njej. Ravno tako so dobili en avto in trije mopedi blagoslov. V Šmihelski fari imamo letos veliko rojstev. Če bo šlo tako naprej, nič ne bomo zaostali za lanskim številom. V fari jih je bilo krščenih do sedaj 27, izven fare pa pet. Torej 32 skupno! Ob koncu leta bo lep prirastek, ko smo imeli samo 17 smrtnih slučajev.

Zgončevi niso zaostali za Rižnarjevimi. V nedeljo, dne 7. julija, so krstili v Rinkolah malega Naceja. Botra sta bila Jožef Hoisl iz Velikovca in Marija Broman, pd. Jurjovčinja iz Šmarjete.

STRPNA VES

V visoki starosti 88 let je nas zapustil Pajankov oče Janez Vajcar. Čez pet let je bil bolan. Ko je še rajna mati živela, se je očetu sanjalo, da je umrl in je prišel v nebesa pred svetega Petra. Sv. Peter pa pravi: „Ti si še prezgodaj prišel, bo še tvoja žena prej umrla, ki je bila takrat zdrava in čvrsta in potem imaš še pet let časa, potem prideš šele ti na vrsto.“ Teh sanj nismo vzeli tako resno. Ko je mati umrla dne 3. julija 1952, smo se jih spomnili. Bolj so nam prišle na misel še sedaj, ko je blagi oče umrl ravno po petih letih, dne 3. julija 1957.

Svetnikom je Bog včasih po sanjah marsikaj razodel, kakor beremo to v življenju sv. Janeza Don Bosca ali drugih svetnikov. Tudi rajni blagopokojni oče je živel lepo in versko življenje. Znal je vse evangelije na pamet, dolgih pet let je s svetniško potrpežljivostjo prenašal svojo starost in onemoglost ter bolezen. Upamo, da mu je sedaj po petih letih trpljenja sv. Peter nastežaj odprl nebeska vrata. Saj je vzel seboj dobra dela, ki si jih je nabral v svojem življenju. Rajni je bil dober domači živnozdravnik in povsod pomagal, kjer je bila potreba in pri vsaki nesreči. Spoštovan in ugleden mož in gospodar je bil in povsod so ga radi videli ter sprejeli v svojo sredo. Rad je prebiral slovenske knjige in naše domače liste. V lepem številu smo ga spremili k zadnjemu počitku. Blagopokojni oče naj v miru počiva, Pajankovim pa naše sožalje!

Marija Regina Bricman je bila rojena v Celovcu, krščena pa v Šmihelu. Botra Marija Bricman pa bo imela sedaj križ, ker bo morala deliti ljubezen med Petrkom in Mariji-Kraljici. Kučejeva družina rabi pridne sinove in hčerke!

Mlinarji med mlinskimi kamni

Mlinska industrija v Avstriji letno zmelje okrog 500.000 ton žitaric. Ker je lanski domači pridelek znašal le 335.000 ton, je bilo treba ostanek uvoziti. Kot znano, pa domače žitarice po kvaliteti ne dosegajo uvoženega žita (iz USA in Kanade), se zato mlinarji branijo domačega pridelka. Zato izdaja poljedelsko ministrstvo vsako leto posebne odredbe, ki določajo stopnjo primesi domačega pridelka. Letošnjo uredbo je Združenje mlinarske industrije po svojem zastopniku označilo kot „oslabitev že itak šibke“ mlinarske industrije.

Po njej bi naj namreč mlinarji že takoj v jeseni odkupili ves pridelek in ga vskladili. Ta nakup bi naj finansirali iz lastnih sredstev, ker baje ministrstvo nima na razpolago fondov za ta namen. Sedaj pa pravijo predstavniki mlinarske industrije,

da jim radi nakupov dražje domače pšenice že itak slabo gre in da oni tudi nimajo denarja. Mlinarji trdijo, da bo povečana primes domačega žita povzročila poslabšano kvaliteto moka. Na pomoč jim je priskočilo tudi Združenje pekov, ki so izjavili po svojem predsedniku, da z novo moko ne bodo več mogli peči finega peciva.

Ta spor kaže, kako potreben je novi kmetijski zakon, ki bo vsa ta vprašanja uredil, obenem pa zagotovil kmetu primerne cene za njegove pridelke, ki jih mora vso leto z lastnimi sredstvi finansirati in ga nihče ne vpraša, ali ima denar ali ne in od kod ga bo vzel. Povrh tega pa mora nositi še riziko za vreme. Ta spor pa tudi kaže, kako daleč so za nami časi, ko je mlinarje in peke skrbelo le, kje bodo dobili moko za kruh in ne toliko za fino pecivo.

Avstrija na 7. mestu med porabniki mleka

V razdobju januar-maj 1957 je poraba pitnega mleka v Avstriji prvokrat prekoračila predvojno raven. Skupno je šlo v promet 226.000 ton mleka, kar je 2% več kot v isti dobi leta 1937 in za približno 2,6% več kot v isti dobi lani.

Med evropskimi državami je po porabi mleka na osebo Avstrija na 7. mestu. Poraba mleka pri nas znaša 176 kg na glavo letno. Prekašajo nas Švica s 224 kg, Norveška s 245 kg, Nizozemska s 199 kg in še nekaj drugih. Pač pa porabijo manj mleka USA (160 kg), Zapadna Nemčija (154 kg), Velika Britanija (131 kg).

V primeri s predvojnimi časom pa je pri nas narasla poraba masla in svežega sira za 49 odst., kisle smetane za 43 odst.

V primeri z lanskim letom se je poraba sira povečala za 4%. Tudi izvoz mlečnih pro-

izvodov se je v prvem četrtletju tekočega leta povečal v primeri z lanskim letom. Največje povečanje je bilo doseženo pri mleku v prahu. Radi povišanja mlečnih cen se je namreč povečala proizvodnja mleka in s tem tudi dobava mlekarjam. Ker povečanih količin ni bilo moč v celoti predelati v maslo, so te prevešče uporabili za predelavo v mleko v prahu. (Po sedanjih predpisih namreč zasebniki ne smejo predelovati mleka v maslo, ampak je to pridržano mlekarjam, pa čeprav le-te velikokrat same niti ne zmorejo vsega mleka predelati! To so nezdružive posledice mlekarjskega monopola).

Izvoz masla je dosegel 2013 ton proti 113 tonam v isti dobi minulega leta. Vrednost letošnjega izvoza masla je znašala 50 milijonov šilingov.

Cesta izpodriva železnico

V zadnjih 25 letih je tovorni promet v Zapadni Evropi narasel za 80%. Pričakovati pa je še nadaljnji porast. Spremenila pa se je struktura v tem smislu, da se pri prevozu blaga in ljudi več delež ceste na škodo železnice.

Leta 1954 je znašal delež železnice na prevoznem blagu 51%, delež cest 35%, a po vodnih poteh so prepeljali 14% blaga. Najbolj se je povečal delež cest na škodo železnice pri osebnem prometu, kjer je bilo nad 2/3 vseh potovanj izvršeno s cestnimi prometnimi sredstvi. Da so mogle železnice in vodne poti v neki meri le vzdržati konkurenco cest, je pripisati dejstvu, da takozvani „masovni tovori“, to je blago z velikim obsegom in težo, a malo notranjo vrednostjo, ne prenese visokih prevoznih tarif cestnih prometnih sredstev, ki po drugi strani nudijo večjo hitrost pri prevozu, pa tudi pri-

ročnost, kajti zapeljejo blago naravnost v trgovčeva skladišča in odpadejo prekladanja na kolodvorih in zamudni prevozi iz železniških skladišč na končni namembni kraj. Zato so se predvsem tovori z veliko notranjo vrednostjo in tovori, ki se hitro pokvari (živila), preusmerili na cestna prevozna sredstva. Prav isto velja za prevoz gradbenega materiala, ki ga cestna vozila lahko dostavijo naravnost na mesto porabe, to je na stavbišče.

MASOVNE ARETACIJE NA IRSKEM je izvedla policija v Dublinu v okviru obsežne racije proti članom ilegalne „Irske osvobodilne armade“, ki hoče s silo osvoboditi severni del otoka (Ulster), kateri se sedaj nahaja pod angleško oblastjo.

ZDRAVNIK SVETUJE

Z O B J E

Zametki mlečnih in stalnih zob se razvijajo v čeljustih že zelo zgodaj, to je že za časa embrionalnega življenja v prvi polovici nosečnosti. Na razvoj zobovja v materinem telesu vplivamo lahko samo profilaktično (obvarovalno) s higienskimi in socialnimi ukrepi. Oskrba in zaščita matere v času pred porodom ni samo odločilnega pomena na nadaljni razvoj otroka, temveč se tedaj tvorijo tudi temelji mlečnega in stalnega zobovja. Bodoči materi moramo torej preskrbeti zadosti primerne hrane, ki mora biti posebno bogata na vitaminih in anorganskih solih. Imeti mora tudi zdravno stanovanje in primerno zaposlitev. Le zdrava mati lahko rodi zdravo dete in le pri zdravem otroku lahko pričakujemo razvoj zdravega zobovja.

Ob rojstvu novorojenček še nima zobčkov, saj jih tudi ne rabi, ker njegovi nežni prebavni organi prenašajo samo tekočo hrano v obliki materinega mleka. Med dojenjem mora novorojenec dnevno več stokrat krepko poriniti spodnjo čeljust naprej, da iztisne mleko iz prsne bradavice. Če se dete hrani na prsih, ima dvojno korist: 1. dobi za svoj organizem primerno hrano za pravilen razvoj; 2. pa s pitjem na prsih dnevno telovadi s spodnjo čeljustjo in zelo krepki žvekalno mišičevje. Otrokom, ki so hranjeni s kravjim mlekom iz steklenice, pa priteče mleko skoraj brez truda iz gumijevga nastavka na steklenici v usteca; pri teh otrocih žvečilni organi več ali manj mi-

rujejo in zaostajajo v razvoju. To jako neugodno vpliva na zobne zametke, ki dobivajo premalo dražljajev za rast.

S šestim mesecem začne dobivati otrok mlečno zobovje; koncem drugega leta ima 20 zobkov. Ti mlečniki mu služijo potem za žvečenje do konca 6. leta starosti. Otrok mora svoje mlečno zobovje prav tako uporabljati kot odrasel človek svoje stalne zobe, to je krepko mora žvečiti in mleti hrano, da se telo primerno razvija in ojači. Zato je treba paziti, da gniloba ne uniči mlečnikov pred naravno izmenom zob, ki se vrši nekako do 14. leta.

Sestava mlečnih in stalnih zob je ista. Ogródje zoba s korenino vred je zobovina, ki je prevlečena na kroni s sklenino ali emajlom, na korenini pa s cementom. Vse tri zobne plasti so kosti podobne tvarine in so več ali manj poapnene. Emajl, to je zunanji zobni oklep na kroni, je najtrša, nekako steklenini slična tvorba telesa, ki vsebuje samo 3 odstotke organske snovi, medtem ko je najdemo v prožni zobovini do 30 odstotkov. Sredina zoba je votla in vsebuje zobni mozeg ali pulpo. Zobni mozeg je prepleten s številnimi živčnimi vlakenci ter ima mnogo žilic za dovajanje in odvajanje krvi skozi korensko konico.

Vsi zobje so v živu povezavi z ostalim organizmom in imajo tako neposreden in često odločilen vpliv na zdravstveno stanje celega telesa. Zobje so edini organi, ki so že za časa življenja izpostavljeni gnilobi.

Našim gospodinjam

Ali imate salmijak doma?

V vsakem gospodinjstvu naj bi bila steklenica salmijaka, ki v mnogih primerih reši gospodinjstvo iz zadrege. Seveda mora biti dobro zamašena in shranjena na prostoru, do katerega ne pridejo otroci. Salmijak sicer neprijetno diši, a njegova uporaba je vsestranska.

Najbolj znan nam je salmijak kot čistilo. Po beljenju, ko so po prostoru vsepovsod beli madeži, ga dodamo na škaf 1/8 litra in s tem poribamo pod, ki postane izredno lep. Tudi okna, ogledala, steklene plošče, obeške zelo lepo očistimo z razredčenim salmijakom.

Umazane glavnike in šteti položimo v raztopino, ki sestoji iz enega dela vode in enega dela salmijaka. To hitro učinkuje. Lesene dele namažemo z vazelino, da ne razpokajo. Potem splaknemo v čisti vodi in predmeti so kot novi.

Zašepahane ovratnike plaščev in moških oblek najhitreje osnažimo s ščetjo, ki smo jo ovlažile s salmijakovo raztopino.

Zlati predmeti in drugi okraski se bodo spet bleščali v prvotnem sijaju, če jih odrgnemo s krpo, nemočeno v nerazredčenem salmijaku.

Poleti nas često nadlegujejo komarji, muhe, čebele itd. Čez pičeno mesto hitro potegnemo vato z zgoščenim salmijakom, pa ne bo vbojdljaj nič več srbel.

Otroške solze

Ciciban se cmeri za dve mili Jeri.

Hitro, hitro meh za smeh!

Vleci ga po vseh koteh,

meči ga ob tla, ob strop

in ob steno, hop, hop, hop!

Pok, — se meh razpoči,

smeh iz njega skoči!

(Župančič)

Petletni Tonček sedi na obcestnem kamnu in toči debele solze. „Zakaj jokaš?“ ga sočutno vprašam, a fantek ne more odgovoriti. Samo vzdihne krčevitega joka je slišati, medtem ko s prstkom pokaže proti nebu. Zdaj razumem. Tista pikica neizmerne visoko v zraku je Tončkov balonček.

Če govorimo o boleti, navadno mislimo na različne križe in težave, ki jih srečujemo na naši življenjski poti. Ali pa smo enkrat že pomislili, da ima tudi otrok svoje križe in težave? Otrok in gorje — to sta vendar dva pojma, ki ne spadata skupaj. Gotovo, da gorje v svoji najgloblji obliki obiskuje le odrasle ljudi, ker samo odrasel človek more doumeti vsebino boleti, toda tudi otrok, čim bolj raste, tem bolj spoznava gorje. Z izgubljenimi igračkami se začne in se nadaljuje z različnimi pomembnejšimi stvarmi, ki boleče posegajo v otroško življenje.

Tu je nezavedno gorje otroka, ki nima matere, doma, domovine. Tu je bol odgovor, telesnih napak itd. Često to zanj ne pomeni boleti, ker se je tega privadil in je to stanje, iz katerega ne more. Male stvari so pogosto, ki ga spravijo v jok, ob katerih trpi.

Ani joka zaradi punčke, kateri je sosedova Mici iztrgala roko in mala Rezi plaka, ker so ji vzeli za igranje neprimeren pred-

Za temeljito razkosavanje hrane pa morajo ostati nepoškodovani in pri žvečenju hrane ne smejo povzročati bolečin. Vendar pa le redko naletimo na zobovje, ki bi mu bilo gnitje prizanešeno. Da so zobje proti gnilobi več ali manj odporni, je pač odvisno v splošnem od smotne prehrane, od vestnega čiščenja in končno od podedovanih lastnosti.

Zobna gniloba ima svoj izvor v zastajanju ostančkov jedi na zobeh in med zobmi in v naknadnem razkrajanju teh zaostankov. Tvorita se mlečna in mravljijska kislina, ki razapnita trdi zobni emajl in omeščata zobni oklep. Z dekalcinacijo imajo potem prost vstop v notranjščino zoba do preobčutljivega mozga. Nastanek zobne gnilobe sestoji potemtakem iz kemičnega in parazitarne procesa.

Da ohranimo zobe kolikor mogoče neokvarjene, je pač priporočljivo, da pustimo takoj popravit najmanjšo zobno votlinico pri zobozdravniku. Večina ljudi je pač malomarna. Mnogokrat se brigajo ljudje za zobe šele potem, ko jih že mučijo neznosne bolečine. Če se pa pojavljajo v zobu huj-

Roke, ki so pri gospodinjstvem delu razpokale in postale grobe, pomočimo do členkov v skledo tople vode, v katero smo kani- nekaj kapljic salmijaka. V nekaj minutah ne bo več razpok in tudi barva rok bo postala lepša.

Glavobol nad očmi preženemo, če obraz držimo kratko nad skledo vrele vode, v katero smo zmešale nekaj salmijaka. Če parovdihavamo izmenoma skozi levo in desno nosnico, glavobol kmalu premine.

Zakaj toliko zelenjave

Mnogi nimajo pravega mnenja o zelenjavi. Samo mesne jedi so jim nekaj vredne; če mesa ni, ni kosila. Zelenjavo označujejo večkrat „travo“ in že ob močnati jedi godrnjajo.

Ker današnji čas s svojimi zahtevami zelo obremenjuje človeka, mora ta posvetiti čim več pažnje pravilni prehrani. Za vzdrževanje telesa ni potreben samo vitamin C, ki varuje pred skorbutom in se nahaja v zelenih delih zelenjave in v paradižnikih. V vsej zelenjavi, ki ima koren (korenju, zelenu, rdeči pesi), najdemo snovi, ki pospešujejo presnavljanje.

Korenje vsebuje zelo veliko karotina, to je predstopnja vitamina A. Ta vitamin varuje vse sluznice človeškega telesa pred izsušitvijo.

met iz rok. Folte se bridko razjoče, ker so mu otroci podrli mlinček, ki ga je zgradil ob potoku, in Marica se je skrila v kot, ker je mama vrgla na ogenj krpice, iz katerih je delala čeče.

Kakšno stališče zavzamemo mi ob takem otroškem joku? Navadno brezbržno in brez sočutja. Kaj pa nam pomenja krpica in mlinček itd.? In vendar to ni prav, posebno ne, če otroka morda še dražimo zraven. Ponižajmo se vendar iz naše visokosti do majhnosti otroka, zamislimo se v njegov položaj, poiščimo sredstev in besed, s katerimi bomo ublažili otrokovo bol. Naj ne pride otrok do prepričanja, da ga odrasli ne razumemo, da to, kar on jemlje za resno in važno, mi smatramo za brezpomembno. Kaj je veliko in kaj majhno v življenju — kdo more to prav presoditi in odločiti? Učinkovito sredstvo proti otroškim solzam je tudi, da otroka opozorimo na kaj drugega, da ga od bolečega spomina speljemo k veselemu, prijetnemu. K sreči od joka do smeha pri otroku ni daleč. Oba sta v eni vreči.

Tudi je napačno, če otroka karamo vpričo drugih, ga podcenjujemo rekoč: „Saj nič ne znaš, zanič si,“ itd. Kazen vpričo drugih otroka zelo boli, enako pripovedovanje o njegovih napakah. To naj ostane v družini.

Težav šolskega otroka pravtako ne smemo prezreti. Včasih česa ne razume, pa ne upa prositi učitelja za pojasnilo. Naj to stori mati. Naj si vzame čas in predela z otrokom snov. Naj opozori učitelja na težave, ki jih ima otrok. Mati je tista, ki najhitreje otrokove solze spremeni v smeh.

Da, z balončkom se začne otrokovo gorje in se stopnjuje, da je včasih vse nebo polno takih balončkov.

še bolečine, posebno ponoči, tedaj je to znamenje, da je nastopilo vnetje zobnega mozga. To bolečo zobno okvaro pa ni mogoče več rešiti z enostavno zalivko v enem zasedanju, ampak z dolgotrajnim in negotovim zdravljenjem korenin. Ker je vnetje zobnega mozga neozdravljivo, je treba mogoče najprej zamoriti z večkratnimi arzeniskimi vložki, da pacient ne občuti več bolečin. Zobozdravnik mora nato odstraniti ves mozeg in postružiti vse dostopne korenine z nazobčanimi iglami, da je vsa notranjščina zoba brez mozga. Pri tem postopku pa mora skušati kolikor mogoče uničiti vse bakterije z milimi razkuževalnimi sredstvi, sicer sledi prej ali slej gnojno vnetje pokostnice z oteklino lica; to pa posebno lahko pri zobeh, ki imajo več korenin, ki so nedostopne za igle postruževalke. Ker preplavlja tak zob vse telo z bolezenskimi kalmi, preti celo smrtna nevarnost vsled zastrupljenja krvi. Bolečine, potrata časa, prekomerni potni in zdravniški stroški ter nazadnje še izguba zoba so posledice, s katerimi lahko računamo, če z zdravljenjem predolgo odlašamo. (Konec prih.)

Ljubi moj dom

Najlepši vzor za vsako družino bi bila lastna hišica. Domačija sredi velikega šumnega sveta je malo kraljestvo zase. Sveti kraj, kjer najbolje uspeva tiha družinska sreča. Šele v lastni hiši se počutimo zares doma, kakor v zavetju smo skriti in varni s svojim skromnim imetjem. Žal, da v današnjih razmerah mnogi ne morejo priti do sreče lastnega doma.

Pa najsi bo, da živite v lastni hiši ali v najetem stanovanju — najvažnejša pri tem je lepa in udobna ureditev stanovanja. Sredi svojih štirih sten se morate počutiti prijetno in varno, v svoji sobi ste vendar kakor v kraljestvu, ki ga ustvarjate in urejate po svoje, kakor veste in hočete. Vaša soba vam daje spričevalo o vaši boljši vzgoji in miselnosti. V njej lahko premagate svet, ki vam zunaj ne ugaja. Uredite jo po svojih mislih in po svojem srcu. Vaše stanovanje bodi zrcalo vaše duše! Kadar vi sami stopite v kako tuje stanovanje, kako hitro zajamete z očmi in umom ves prostor. In če ugledate po stenah neprimerne slike in po vseh kotih smešne, prazne igrače in nesnago, veste takoj dovolj o ljudeh, ki tu stanujejo. Takoj veste, da tukaj ne živijo ljudje s finim čutom in plemenitim krščanskim okusom. Prav tako pa tudi drugi vas presoja po vašem stanovanju. Vsak del vaše hišne opreme razkriva poteze vašega značaja. Ako je vsepovsod v sobi red in snaga, bodo že iz tega precej pravilno sklepali, da tudi v ostalem svojem delu in življenju ljubite točnost, natančnost in lepoto in da ne trpite nemarnosti, površnosti in nerednosti. Ako vise v vaši sobi ali spalnici slike, polne globoke zasnove in tople pristrčnosti, tedaj jim to priča o vašem resnobnem mišljenju in srčnem občutju. Tako vaša domačnost iz vseh kotov osvetljuje vašo notranjost.

Najlepši kras stanovanja je snaga. Na cesti in povsod, kjer živijo ljudje v družbi, nas dostikrat odbija umazanost. Ko pridemo domov — kako dobro nam dě, če vidimo, da je doma vse čisto in umito.

Naše stanovanje pa si lahko uredimo po svojem nazoru in okusu. Saj ni treba razkošja za to. Delavcu, kmetu, obrtniku, trgovcu je domačnost tem primernejša, čim bolj je preprosta. Vse pa naj bi bilo v pravi obliki, kajti stanovanje ne sme biti razstava vseh mogočih stvari, ne kramarski „stant“.

Vaše stanovanje bodi predvsem udobno, ne zgolj „lep“ prostor, ki se mu čudijo obiskovalci. Ni prav, da bi se mož in otroci morali bati stopiti v sobo v strahu, da jo bodo morda nekoliko umazali in s tem najbrž razdražili mater. Stanovanje je zaradi ljudi in ne ljudje zaradi stanovanja. Tista pretravana skrb za neprestano drgnjenje, ribanje, ki jo imajo nekatere gospodinje, na pravi domačnost togo in neprijetno.

Posebno ljub pa je oni domači kot, kjer stoji velika družinska miza, nad to pa sveto znamenje. Pred njim opravlja družina svoje molitve in se ob pomembnih urah življenja zbira okrog hišnega svetišča.

V božičnem času radi izpolnimo ta kot z jasicami in v maju z Marijino podobo. To domače svetišče posvečuje uso družino, zlasti mladi rod, ki pač vse življenje nikdar več ne more pozabiti notranjih pristnih doživetij ob preprostem in živem domačem oltarju. V starih hišah je ta kot kar zgodovinski kraj.

Nadalje bodi naš dom kraj miru in odih. Za očeta, ki pride utrujen domov, za otroke, ki prihitijo iz šole ali od dela, pa tudi za mater po prestanih domačih opravilih. Drug drugemu privoščite ta prijeten počitek! Ne dovolite, da bi vaše stanovanje postalo kakor bučen, glasen kolodvor, kjer vse upije, kriči, teka in se preriva. Ne trpite doma prepirov! Privadite otroke na mero in red pri govorjenju in igri! Zabranite jim predivje in brezobzirno ponašanje in ropotanje. Prepovejte glasno treskanje z vrati in noro skakanje.

Mnogi starši postanejo nervozni in bolni, ker jim nezgledano in brezumno divjanje otrok ne dovoli nobene mirne ure. Ob gotovem času zahtevajte brezpogojno tihoto in mir, da se vsak zase more zatopiti v svoje delo, v lepo knjigo ali resno razmišljanje.

Vaše stanovanje ne bodi le prostor za odih in nego telesa, marveč naj pomeni odih tudi za vaše duše. V nemiru in naglici sodobnega delavnega in prometnega življenja se naša duša še dosti prej uniči in omaga nego naše telo. Zato tudi duša zahrepeni po tihi domači skritosti in zavetju, kjer živi pravi družinski in verski duh.

Za mladino in prosveto

L · E · T · N · I · Č · A · S · I

Da ima leto štiri čase, to še veste in tudi marsikaj drugega ste se v šoli učili, kar pa ste verjetno že pozabili. Sedaj v počitnicah boste imeli več časa tu in tam vzeti „Tednik“ v roko ter se poglabiti v mladinsko stran. Zato bomo od časa do časa osvežili to, kar smo se učili v šoli.

Rekli smo torej že, da ima leto štiri letne čase: pomlad, poletje, jesen in zimo. Pomlad se prične dne 21. marca. Takrat vzhaja sonce ravno na vzhodu zjutraj ob šestih in zahaja na zahodu zvečer ob šestih. Dan in noč sta enako dolga. Od tega dneva vzhaja sonce vedno prej in zahaja pozneje. Toplota narašča in priroda oživi. Vsaka živa stvar se veseli ljube pomladi.

Dne 21. junija imamo najdaljši dan in najkrajšo noč. Vroče poletje se prične. Sonce vzhaja zjutraj ob štirih in zahaja zvečer ob osmih. Toda bolj in bolj se zopet krajšajo dnevi, noči so pa vedno daljše.

Dne 23. septembra sta dan in noč zopet enako dolga. Hladna jesen je prišla. Sonce vzhaja prav tam kakor v pričetku pomladi dne 21. marca. Ljudje pospravljajo s polja zadnje pridelke in se pripravljajo za zimo.

Zima se prične dne 21. decembra. Takrat imamo najdaljšo noč in najkrajši dan. Sonce vzhaja ob osmih in zahaja zvečer ob štirih. Priroda je odeta v sneg in led ter si nabira novih moči, da z njimi zopet oživi in ozeleni v novi pomladi.

VOKALNI KONCERT

V Šmihelu v Podjuni, Št. Jakobu in Št. Janžu v Rožu

Pevski zbor SKPD iz Gorice gostuje v soboto, dne 20. jul. ob pol 9. uri zvečer pri TISCHLERJU V ŠT. JANŽU v Rožu.

V nedeljo, dne 21. julija pa gostuje pevski zbor ob 3. uri popoldne v Prosvetni dvorani pri ŠERCERJU V ŠMIHELU pri Pliberku in v nedeljo, 21. julija ob 8. uri zvečer bodo nastopili v FARNI DVORANI V ŠT. JAKOBU v Rožu. — Ta najboljši goriški pevski zbor bo pod vodstvom prof. Fileja nudil bogat spored narodnih in umetnih pesmi ter solospjevov.

Koncert je posvečen pesniku Simonu Gregorčiču, „gorškemu slavčku“.

Program izvaja zbor „Ljube Bratu“ slovenskega katoliškega prosvetnega društva iz Gorice pod vodstvom dirigenta prof. Mirka Fileja. — Sodelujejo: goriška pesnica Ljubka Šorli-Bratuževa, solisti Mira Brajnik, Reja Silva in Vence Gorjan pri klavirju prof. Ljuzka Bratuževa. — Zbor izvaja sledeče skladbe na besedilo Simona Gregorčiča:

I. DEL:

1. O. Dev: „Njega ni“ mešani, moški ženski zbor. — 2. J. Aljaž: „Oj zbogom ti planinski svet“, mešani zbor in bariton. — 3. F. Juvanec: „Izgubljeni cvet“, mešani in moški zbor. — 4. V. Vodopivec: „Prstan“, mešani zbor in duet. — 5. E. Adamič: „Prekomorska pošta“, mešani zbor. — 6. A. Nedved: „Nazaj v planinski raj“, mešani zbor in šestero glasje.

II. DEL:

A. Nedved: „Pogled v nedolžno oko“, Solo Mira Brajnik. — L. Šorli Bratuževa: Lik pesnika Gregorčiča. — St. Premrl: „Znamenje“ solo Gorjan Vence.

III. DEL:

P. H. Sattner: „Jefteva prisega“ kantata za mešani, moški ženski zbor ter sopran in bariton solo s spremljavo klavirja.

Velikan izpod Racne gore

Pod Racno goro je živel drvar, ki je imel sina velikana. Oče je napravil drva loškim gospodom in kahal ogelje, sin je pa pasel dolgačas. Nekolikokrat je motovilil po dolinah in preganjal jelene in lisice, nazadnje se je pa odločil, da pojde z doma. Ubral jo je čez hribe in gozdove, čez županišček in Pogačo in se ustavil pod Pečnikom. Velika ravnina ga je razveselila in bele hiše na mjej. Za poljem so rastle spet gozdovi.

„Glej ga, tukaj ostanem,“ se je spomnil velikan. Nalomil je vejčja, nanosil kamenja in zgradil kočo, revno kočo. Voda je tekla blizu, sadje je zorelo po dolini.

Blizu tam je pa bil grič, Peskovec so mu rekli. Takrat so prišli v naše kraje tuji ljudje. Šli so po vaseh in rekli, da jim je knez dal zemljo v last. Rekli so, da so gospodje. Ljudje jih niso umeli.

Gospodje pa niso bili kar tako. Izmislili so se, da morajo imeti grad, močan grad. Sezidajo naj ga pa ljudje. Hribovci so in nevedni. Poslali so birača po vaseh in je oznanil tlako. Ljudje so se spogledovali.

„Od kod to?“ so se čudili. „Zmeraj smo bili sami gospodarji. Morda pa ne misli zares. Morda samo prosi. Delavcev nima, da bi mu zidali. Pojdemo mu pomagat, ampak iz dobre volje. Nima pravice, da bi nas silil na delo.“

In ko je o svetem Juriju farni sveti Mihael zazvonil jutranjico, so se z vseh strani zgrinjali proti Peskovcu. Nosili so krampe in lopate, nekateri so prišli celo z živino in vozni. Gospodje so se zadovoljno smejali.

Birič je prišel tudi k velikanu pod Pečnikom. Lep dan je bil, menda nedelja. Prvo pomladno sonce je sijalo in je ležal pred kočo. Birič se je ošabno ustavil pred njim in mu oznanil, kar je ukazal gospod. Velikan ni znil niti besedice, malomarno je zazelal in se obrnil na drugo stran. Na tlako pa ni šel. Tri dni so gospodje čakali, potem so se spomnili nanj in so poslali ponj. Velikan se je nasmehnil in šel h gospodom.

„Kaj bi pa radi?“ je vprašal nejevoljno.

Gospodje so pokazali na ljudi, ki so mrgoleli po Peskovcu in prenašali kamenje.

„Delat pojdi! Vidiš, da vsi delajo. Tri dni si že zamudil.“

Velikan je nekaj zamomljal in se obrnil:

„Misli sem, da je kaj drugega. Da bi vam grad

zidal? Še na misel mi ne pride. Jaz sem si sam zgradil kočo, dajte si še vi grad!“

Počasi je odšel proti Pečniku. Gospodje so škripali z zobmi, prijeti se ga pa niso upali. Bil je velik in močan. Vse bi pometal po tleh.

„Pride že ura!“ so rekli.

Grad je pa raste. Kmetje so pustili to leto svoja polja in vrtove in so zidali in zidali. Okoli Peskovca so napravili ceste, da bi se gospoda lepše pripeljala na vrh. Trpeli so kot črna živina. Delali so noč in dan. Birič so jih priganjali s palicami. Hoteli so, da bi bilo vse pod streho, preden bi prišla burja in zima. Marsikdo je omagal. Zrušil se je pod bremenom in umrl.

Velikan ni delal. Od začetka je ležal pred kočo, potem je začel dražiti kmete. Hodil je pod Peskovec in pod hrib, kjer so lomili kamenje, in se jim smejal. Birič so ga sovražili, pa mu niso mogli do živga. Samo grdo jih je pogledal in so se ustrašili.

Preteklo je leto. Grad so dokončali. Bil je lep in ves obzidan. Malo pod gradom so postavili pristavo. Med gradom in pristavo so zasadili lep vrt. Vse so naredili kmetje. V vaseh je bilo pa hudo. Preden so prišli grajski v dolino, so vsi ljudje prepevali, zdaj je vse molčalo. Njive so zanemarili, ker niso imeli časa zanje. Morali so obdelovati grajske. Vendar so mirno trpeli. Potrpežljivo so čakali, da se bo obrnilo na dobro stran. Ni se hotelo. Gospodje v gradu so veseljačili, v vasi niso imeli kruha. Desetino so dajali od vseh stvari. Molčali so in čakali, čakali.

Leta so prišla in prešla. Nič se ni spremenilo.

Tudi velikanu se ni godilo dobro. Nagajal je grajskim, kolikor je mogel. Kadar so grajski pastirji pasli, jim je plašil živino. Ponoči je hodil na grajski vrt trest sadje. Podili so ga s psi in z orožjem. Niso ga mogli ugnati. Polomil je vse plotove.

To še ni bilo vse. Velikana je bolelo, da so kmetje tako ponižni. Grajska gospoda jih je bila po plečeh in hrbtu in so mirno pustili. Sklenil je, da jih bo poučil, kako je prav. Šel je od človeka do človeka, od vasi do vasi in z odločno besedo pripravljaj ljudi na upor. Poslušali so ga verno in kimali. Rekli so, da bi bilo morda res prijetno, če bi ne bilo tlake, desetine in grajskih.

Eden izmed imenitnejših kmetov je bil Širaj. Ta se je najbolj pritoževal in je bil prvi pripravljen,

Lepo vedenje

Ko zjutraj vstaneš, ne pozabi pozdraviti svoje starše s prijaznim pozdravom „Dobro jutro!“

Kadar odhajaš v šolo, se lepo poslovi od njih. Ko prideš domov, povej, kje si bil, kaj si videl in kaj si se v šoli učil. V šoli bodi miren in ubogljiv! Pri pouku pridno poslušaj, da se boš kaj naučil in da boš znal bolje izdelovati svoje naloge. Skrbno napiši domače in šolske izdelke in skrbi, da boš med najpridnejšimi! S svojimi součenci bodi dober, priazen in pošten! Ne prepiraj in ne pretepej se. Ne izzivaj prijatelje-součelce, ki so morda druge narodnosti. Vеди, da je Bog ustvaril vse narode in da ima vsak pravico do obstoja. Če ne moreš storiti komu kaj dobrega, tudi hudega nikomur ne želi! Spoštuj svojega učitelja, ki je poleg staršev tvoj najboljši prijatelj!

Seveda v počitnicah se doma in, kamor prideš, lepo obnašaj. Šolske počitnice so čas, v katerem se mladina precej razvadi in pade dostikrat iz oblike in okvirja. Zato je lepo obnašanje v tem času še bolj na mestu.

V cerkvi ne govori in ne šepetaj. Ne oziraj se okoli in ne glej, kaj delajo drugi! Tvoj pogled naj bo obrnjen k oltarju! Vеди, da je cerkev hiša božja in je zato ne smemo onečaščati.

Na cesti v mestu hodi po pločniku! Kadar srečuješ ljudi, se vljudno umakni in naredi prostor. Starejše ljudi prijazno pozdravi z „Dober dan!“ Izogibaj se vedno na desno!

Ne obečaj se na vozove ali avtomobile, ker se lahko ponesrečiš! Če se voziš z železnico ali cestno železnico in morda udobno sedi, poleg tebe pa stoji starejša oseba, se ji umakni s sedeža! Starejši ljudje težko stojijo, ti pa si še mlad in te noge dobro drže.

Ne tekaj z ene strani ceste na drugo! Če moraš preko ceste, jo prekorači na zato določenih mestih!

Ne meči kamenja in drugih predmetov po cesti, ker lahko koga raniš! Vedno in povsod se vedi, kakor se spodobi dobro vzgojenemu fantu in dekletu!

Ob žetvi

Pšenica je zrela, kot čisto zlato utrinjajo v soncu se zrna, škranček prepeva, smehlja se nebo in pesem žanjic je srebrna.

Ves srečen je kmetič zdaj sredi polja, četudi mu rošno je čelo, zahvala mu vroča kipi iz srca, ponosen na trud je in delo.

Zarano je ustajal in brazde oral, še preden ko dan je napočil, v pripravljeno zemljo je seme vsejal in Njemu ga v varstvo izročil.

On sleherni zrna je skrbno prevzel, nobeno ni vrgel na skalo, prilival ob suši, zatiral plevel, ko kmetič je shranil oralo.

Zato pa ozira se slednje oko ob žetvi k Dobrotniku stvarstva, hvalečno za zrnje — za čisto zlato, ki plod je Njegovega varstva.

Limbarski

da bi se uprli. Velikan je bil zadovoljen, ko ga je slišal in domenili so se natančno za dan in uro.

Grajski so pa izvedeli za priprave. Poklicali so širaja v grad, pobotali so se z njim in ga postavili za rihtarja nad drugimi kmeti. Rihtar širaj se je ponosen vrnil z grada in začel pregovarjati kmete, da bi bilo nes pametno, če bi se uprli, ko je pa gospoda tako močna. In za kmete skrbi. Varuje jih sovražnikov. Kmetje so spet molčali, poslušali verno in kimali. Nazadnje so dejali, da je res tako.

Ob določen uri je pa prišel velikan. Bil je strašno razkačen. Ko je hodil po vaseh, so mu grajski biriči zažgali kočo. Do tal je pogorela.

Prišel je v vas, a kmetov ni bilo nikjer. Samo par betežnih starcev je prišlo in so povedali, kako je širaj postal rihtar in drži z gradom.

Velikan se je razjezil še huje. Izruval je mlado drevo ob poti, zadel ga na ramo in zaklical: „Grem pa sam!“

Še tisto noč je zažgal grad in pristavo. Kmetje so hoteli gasiti, pa jih je s kamenjem odganjal. Niso mogli blizu. Pogorelo je vse, grajska gospoda je pa izginila.

Čez nekaj dni so prišli biriči z vseh bližnjih gradov, da bi prijeli velikana. Smejale se jim je in šel počasi v gozdove. Niso ga dobili. Menda je šel k očetu drvarju.

Kmetje tam okoli so postali tlačani drugih gospodov. Še danes so ponižni in hlapčevski. Vendar pravijo, da, če bi prišel še enkrat velikan, bi ne bilo več med njimi rihtarja širaja.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Martin Mihael Kiwe:

Mladi Naim sreča lepo Zahalah

Sonce se je že nagibalo k zatonu. Veter se je polegel in celo prepevanje murnov je nenadoma utihnilo. Naim je skoraj pozabil, da je na svetu kje še tak mir, taka tihoča, brez želja in sanj, kot so spomini na njegovo rano otroško dobo.

Spodaj, v globinah wadija (rečne struge), je kušarica švignila preko skalovja. Naim se je sklonil, pobral ploski kamen in ga zagnal za njo. Kušarica je planila v osat in med šumenjem izginila. Naim je vrgel še en kamen za njo.

Ni bilo več dvoma, da so doma že nekaj slutili. Morda le ni bilo prav, da sem se na tako osoren način izbegaval njihovim vprašanjem, je premišljeval Naim. Toda pri tem mu ni šlo zgolj zato, da nekoliko odloži samo po sebi neizbežno razjasnitev. Ko se je bil odločil, da ne bo več živel na vasi, se je dalekosežnosti svojega sklepa zavedal: Zapustil bo zemljo; zemljo, ki si jo je pred 40 leti ded Shabata pridobil zase in za svoje potomce; bilo je to nekaj hektarjev površine, ki so jih morali z velikim trudom izkrciti in prav zato so ta tla staremu možu naravnost sveta in je o globljem pomenu te posesti pogosto govoril tudi Naimu.

„Ne zapusti zemlje, sin moj,” mu je večkrat dejal. „Naše ljudstvo je izgubilo svojo čast, ko so mu prepovedali posest zemlje. In sedaj, po dva tisoč letih, smo se znova vrnil, se združili z zemljo naših prednikov, kot je zapisano v svetih knjigah Izraela.”

In jaz sem tukaj rojen, tukaj sem dorastel, je ponosno premišljeval Naim, ko je stal sredi skope, rdečkaste stepe južne dežele. In ko je bil še otrok, ga je večkrat prevzel spoštljiv strah pred brezmejnimi, osrečujočimi daljavami, nad katerimi so se prevažali oblaki; ali pa pred čudežem vode, ki je prihajala s severa; pa tudi ponoči, ko so se na svetlem poletnem nebu prižgale zelenkaste zvezde in od časa do časa se je katera odločila, bliskovito šinila navzdol in omahnila v globoko wadija, kamor jo je drugo jutro na vse zgodaj šel iskati. In sedaj naj zapusti to zemljo, ki jo je ljubil in obdeloval? Zato, da bi živel v mestu? Nobe, na primerna beseda mu ni prišla na um, da bi mogel z njo svojem ta svoj sklep pojasniti in utemeljiti.

Njegov oče je umrl in, ker je bil Naim edini sin, bi posestvo po smrti matere prešlo v druge roke, ako bi on, Naim, zapustil vas. Zakon je bil strog in vsi so to vedeli.

Ko je danes zjutraj prišel domov, je bral v očeh njihove misli: Štirideset let težkega dela je bilo torej zaman, tujci bodo prišli na našo zemljo in vnuki starega Shabataja Tsadoka ne bodo doraščali na lastni zemlji, v senci figovega drevesa — kot pravijo preroki — ampak podobno kot nesrečni otroci v diaspori (tujini), brez ponosa in dostojanstva tistega, ki živi na lastni zemlji.

Naim je jezno pohodil nek kvišku štrleč

ZGODBA IZ IZRAELA

osat. Kako jim naj pojasni, da mu je življenje na vasi preozko, neznosno; da se mu zdijo ljudje z njihovimi vzhodnjaškimi navadami zaostali? Prekipeval je od želje, da bi jim pripovedoval o pustolovščinah, ki jih je doživel, o svojih tovariših v polku, ki so prišli iz velikih evropskih mest in so govorili mnogo tujih jezikov, o dekletih, ki jih je spoznal v vojaškem domu v Haifi, in še o marsičem drugem. Toda vaščani ga sploh ne bi razumeli. Da, mlad človek kot je on, potem ko je bil spoznal mestno življenje, se ni več mogel povrniti v puščobo vasi, v kateri se je po vsem videzu tok časa ustavil.

Sobotni večer je vstajal izza temnih hribov, ko je končno nameril svoj korak proti domu. Velika polja in nasadi so se širili na obeh straneh prašne ceste. Kmalu je prispel do prvih hiš pri vodnem stolpu. Stari ljudje so bili že zbrani v sinagogi (molilnici), mladina pa se je zbirala kot ponavadi na malem trgu pred občinsko hišo. Obkrožili so Naima in potem so si začeli pripovedovati svoje doživljaje ter novice zadnjih dni.

Jožef in Chaim sta tudi šele pred kratkim prišla od vojakov; Eleazar je bil povišan za častnika, Nachum pa se je oženil z neko novonaseljenko iz Bershebe in sedaj so prihod novoporočencev pričakovali z veliko radovednostjo.

Da, življenje na vasi je ostalo prav takšno, kot je bilo prej, toda v kratkem se utegne marsikaj spremeniti. V bližnjem kraju bodo kmalu odprli novo kinodvorano, zgradili bodo nove ceste in novi ljudje bodo kmalu tudi v ta južni del dežele pri-

nesli novo življenje. Tako je pogovor teklen naprej in sčasoma se je Naimu že začelo dozdevati, da se le marsikaj spreminja.

„Poglejte, prijatelji,” je dejal Jožef, „tam prihajata Beracha in Zahalah!”

Dobri dve leti ni Naim videl Zahalah. Bila je pri stricu v Rehovothu in v tem času se je spremenila v lepo mlado dekle. Ni mogel odvrniti svojih oči od nje, ko se mu je bližala.

„Mir bodi z vami!” je pozdravil Beracha.

„Mir bodi s teboj, Zahalah,” je dejal Naim. „Skoraj te ne bi več prepoznal.”

Nasmehnili se mu je. „Dolgo časa si bil zdoma, Naim. Veseli me, da si zopet med nami.”

Bleščeče zvezde so tvorile čudovite podobe na zamolklo sinjem nebu. Cesta je bila zapuščenca, le nekaj oken so osvetljevale brleče sveče. Ko je šel skozi mali vrt, je videl, da stari oče sedi na klopci pred hišo.

„Sobotni mir (judovski praznik, op. prev.) bodi s teboj,” je pozdravil.

„In njegov blagoslov s teboj, moj sin,” je odgovoril starec.

Naim se je usedel poleg njega. Večerni veter je šumel v visokih krošnjah evkaliptov. V hiši sta mati in sestra pripravljali večerjo. Naslonil se je na zid in rahli vetrič mu je hladil čelo.

Ded je položil molitvenik poleg sebe na klop. „Imamo blagoslovljeno leto, moj sin,” je spregovoril, ne da bi pogledal Naima. „Koruza stoji ravno na njivah in sadje bo kmalu dozorelo. Prava sreča je, da si za žetev mogel priti domov.”

V bližini je nekdo odprl radio. „Moj ljubi je šel v svoj vrtec,” je pel temen ženski glas. „Jaz sem njegova roža med rožami.”

„Moral bomo zgraditi še eno izbo, ded,” je spregovoril Naim. „Mislim, da se bom kmalu poročil.”

Starec je počasi vzel vnukovo roko v svojo in nato sta oba dolgo molčala.

Prevarani prevarant

Neki pridanič, ki je vedno rabil mnogo denarja, a ga je le redkokdaj imel dovolj, je stopal po cesti in premišljeval, kaj bi storil, da bi se izmazal iz velike zadrege, kajti zopet je bil brez beliča v žepu.

Slučaj je hotel, da mu je prišel nasproti kmetič, kateremu je iz žepa kukala debela možnja. Pridanič se je pridružil kmetiču in kmalu je zvedel od njega, da je na povratku iz bližnjega mesta, kjer je bil dvignil lepo vsoto denarja, katerega sedaj nese domov. Tako, sedaj sem pa našel moža, ki ga rabim, si je mislil prebrisanec. Toda kako spraviti iz žepa možnjo, ki jo je kmet ves čas krepko držal z roko? Ko je to premišljeval, mu je znova slučaj priskočil na pomoč. V daljavi se je pokazal stolp kapelice in nepridiprav je začel praviti lepo zgodbo o čudodelni moči te kapelice, kjer je molitev mnogim ljudem že povrnila zdravje.

Kmet se je domislil na svojo bolno hčer,

ki je bila že dolgo časa priklenjena na posteljo. Z zanimanjem je poslušal ginjaže zgodbe, ki mu jih je tujec pripovedoval o hčerah, ki so ozdravele po molitvi starišev pred milostno podobo v čudodelni kapelici. Med tem sta prišla pred kapelico. Kmet je stopil v svetišče, a tujec ga je spremljal, rekoč, da mu bo pomagal moliti. Ko je kmet sklenil roke k molitvi, je nepridiprava roka smuknila v kmetov žep ter mu izmaknila možnjo. Ko pa jo je spravil v svoj žep, pa je denar zaženkljal, tako da je kmet vedel, kaj se je zgodilo. Toda delal se je, kot da ni ničesar opazil in še nekaj časa pobožno molil. Nato je vstal in se tujcu prijazno zahvalil, kajti ni dvomil, da bo nepridiprva bolni hčeri pomagala. „Toda na nek način vam moram izkazati svojo hvaležnost, dobri tujec,” je pristavil kmet. „A ker nimam denarja pri sebi, vas prosim, da mi posodite nekaj novcev,” je dejal kmet

Poslovila sta se nagloma in brez besed.

Hči je očetu povedala, da peskarjev ne bo na delo. Nič ni dejal, kar odpravil se je v upanju, da se bosta s polirjem srečala na samem. V hlačni žep je vtaknil dolg, oster foveč, s kljuko je snel železno okovano palico. Nestrpno je pričakoval poldneva.

V vasi je zazvonilo poldne; nekam dolgo je zvonilo in poznalo se je, da so pod zvoni-kom otroci. Odložil je kladivo, obrisal si je pot z rokavom, tipal po nožu in se plazil pred jamo.

Po stezi si je med brinjem utiral pot Nejček. V culi je nesel lonec skuhe s turščicnim kruhom in veliko leseno žlico. Polil je prt, ker ga je bodlo brinje. Pred jamo je zaklical: „Očkal!”

„Hoji!” se je oglasil Fortunat.

Fantič je krenil proti votlini. Odvezal je culo, previdno podal očetu lonec, nato še žlico in sedel na pesek. Starec se je površno prekrizal in zajel z žlico.

„Ali vas še kaj boli, očka?” je vprašal mali.

„Ne bo hudega, Nejček! Boli, pa nehal!” je dejal možato. V srcu pa mu je bilo prijetno in nežno, da bi pobožal otroka, ki edini še čuti z njim. Zelo rad je imel Fortunat Nejčka. Igrače bi mu delal, če bi vi-

Jutranji obrisi

V polsnu še svet podhrteva,
nočnosti motnost se še nič ne urejuje...
Z bližnjega lesa se neka samotarska tica čuje,
gola slutnja v predsvitu omedleva...
Nevidni so še nočnih biserov nizi,
neizoblikovani v temino zastrti obrisi
dreves, hiš, gorá in livad...

Tako je dobrim, ko stopi prednje bela vrtnarica;
pogled je uprt v silovitem pričakovanju
v to,
kar takoj bo:
zlate večnosti sončni vzhod!

V jutranjih obrisih se tajinstveno
zadnjih tostranskih slik soj razodeva,
preden napoči ločeni duši veliko jutro!

Drgeta telo v veri,
da s prihodom sonca: življenja!
konec strahu bo, trpljenja,
upamoreče skrbi, temote...

Preden se bitje zavé,
zgodilo se je:
duša tone v tople lepote!

Val. Polanšek

Ta so običaji

Omar je jezdil na oslu po alžirskih hribih, kjer ni ne steze ne poti. Za njim se je opotekala Suleila, njegova žena, obtežena s sadjem in lonci, katere je njen gospod in zapovedovalec nameraval prodati na trgu v Oranu. Prispela sta na poti v taborišče neke evropske arheološke skupine, ki je izkopavala tla in iskala starine. Vodja ekspedicije je ob pogledu na čudno dvojico vprašal Omarja: „Kako to, da ti jašeš na oslu, med tem pa mora tvoja uboga žena hoditi peš in nositi težke tovore?”

„To je alžirski običaj,” je odvrnil Omar brez zadrege in mirno prigrizoval svoje kosilo.

Čez nekaj dni je evropski arheolog bil po opravkih v Oranu. Na povratku v taborišče sreča na cesti Omarja. V tem predelu so bili še pred nekaj dnevi hudi boji med francoskimi četami in uporniki. Ves začuden je opazil, da topot Omarjeva žena stopa nekaj korakov pred svojim možem, zravnana, brez tovorov.

„Saj si mi vendar dejal,” se je obrnil k Omarju, „da je v vaši deželi navada, da mora žena nositi tovore in iti nekaj korakov za možem. Kako to, da gre sedaj tvoja žena pred teboj in brez tovorov?”

„Ker so v cesti zakopane mine, gospod,” je odvrnil ravnodušni Arabec.

in pri tem je potrkal na možnjo v tatovem žepu. Temu ni preostalo nič drugega, kot da potegne možnjo iz žepa.

Kmet je z zadovoljnim obrazom prevzel možnjo, jo odprl, iz nje vzel novčič in ga vrgel v skrinjico za mile darove. Nato pa je potegnul iz možnje še goldinar in ga vrgel tatu.

del. Na kolenih ga je pestoval in masleno štruco mu je parkrat kupil. Tako rad bi ga peljal na sejem, pa ni mogel. Še tako ga je moral večkrat mali voditi, zlasti če je bilo mračno. Kar za roko ga je prijel in nago-varjal: „Pazite, očka, kamen! Zdaj bo pa luknja, tam je blato!”

„Saj vidim!” se je navidez branil Fortunat. Pa v resnici ni videl in dobro mu je bilo, da je hodil Nejček z njim. Samo potihoma naj mu kaže, je prigovarjal, da ne bodo ljudje mislili, da je res slep.

Nekaj pa je bodlo Fortunata v dno duše: „Da bi ga videl, Nejčka, na lastne oči naj bi ga videl v obraz, oči — da bi presodil, ali je res sin tistega, ki je kriv strahotnih nesreč.” In tega Fortunat ni mogel, ker so njegove oči skoraj ugasnile.

Pojuzinal je. Vsakokrat pa je imel navado pustiti nekaj v loncu za Nejčka. Danes mu je pustil veliko, ker mu jed ni dišala.

„Le zajemi, Nejček!”

„Potem bo pa za vas premalo.”

„Dosti je za oba.”

Fantič je hlastno jedel in migal z glavo, kakor je videl pri konjih.

(Dalje prihodnjič)

F. GRIVSKI:

33

Vozniki POVEST

Dogodilo se je bilo namreč že parkrat, da so podporniki odnehali in da sta kamenje in grušč zasula peskarje. Žadnje dni, odkar sta se udarila s Fortunatom, je pa še bolj pazil nase, ker je dobro vedel, da v starem gori maščevanje in da mu ni dosti do življenja. Samo zarenčal je pred jamo in naglo odšel.

Tisti dan po nevihti se je ozračje ohladilo. Ker je bil pesek moker in pot blatna, peskarji niso prišli na delo; samo kamnarji so tokli po izpranem kamenju. Prav ob strani je sam zase sedel Fortunat. Na ožgani, vdrti obraz mu je legla topa žalost. Tolkel je s kladivom, kakor bi pobijal gade. V presledkih je obstal, se pretegnil in bolešno zajčkal; rana na hrbtu ga je bolela. Ostal bi doma, pa mu ni dalo miru. Vso dolgo noč ni zaspal. Do potankosti je spredel načrt za ta dan. Zjutraj, ko je odzvonilo sveto jutro, se je izvlekel iz postelje, ogrnil kamizolo in zavil v gmajno. Steza do korita mu je bila znana. Dež je namočil tla, da je voda drla iz zemlje. Ustavil se je ob koritu

in z rokama zajel vodo. Sedel je na rob in poslušal, kako je šumela voda. Parkrat si je zmočil vroče čelo, da bi pomiril strašne misli v glavi. Po poti je prišel Gregor. Čistil je z motiko kanale, ki jih je neurje razrilo.

Začelo se je daniti. Hladen veter je zavel z gorá, ki so očističene blestele v zarji. Nevihta je potlačila žito, ki je poleglo na njivah. Gregorja je ta prizor potrl. Zdelo se mu je, da gre vse po zlu. Shujšal je zadnje čase in blodil po gmajnah. Tudi v njem se je kuhalo maščevanje nad polirjem in zaželel si je, da bi ga srečal na samem.

Opazil je Fortunata ob koritu. Krenil je k njemu in ga poklical: „Fortunat!”

Starec se je premaknil. „Kdo kliče? Ne vidim nič!” Gregor je prisledel. Sprva sta molčala. Bolest jima je razvezala jezike. Drug drugemu sta razkrivala nesrečo in nevede hujškala zoper polirja. „Fortunat!” je ščupal Gregor. „Končajva zlodeja, preden naju on pokonča! Veš kaj, jame so temne, stebri majavi, kamenje komaj čaka, da ga sprožiš vragu na glavo. Usulo se bo in ga pokončalo. Ti si napol slep, nihče ti ne bo mogel do živga!”

Fortunat se je zamislil.

Pred bajto je prišla Erna in zaklicala: „Oče, jest, mleko bo mrzlo!”

— List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tedenik—Kronika“, Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 5 šil., za inozemstvo 5 dolarjev letno. Odpoved en mesec naprej. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Janežič, Leše pri št. Jakobu. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. štev. uredništva in uprave 43-58.